

Bruk av tolk i gruppeterapi for minoritetsforeldre

En studie av minoritetsforeldres erfaringer med bruk av tolk i
gruppeterapi som et barneverntiltak

Sylvia Gravdal

VID vitenskapelige høgskole

Diakonhjemmet

Masteroppgave

Master i familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 23817

28.05.2021

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Dette er en kvalitativ studie om minoritetsforeldres opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapi som et barnevernstiltak. Min problemstilling har vært følgende: Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk? Studien søker å svare på følgende forskningsspørsmål: (1) Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi? (2) Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

Som datagrunnlag for studien har jeg intervjuet fire deltakere i De utrolige årene (DUÅ) sin gruppe for minoritetsforeldre der tolk benyttes. Deltakerne har gjennomført semistrukturerte intervjuer som grunnlag for studiet. Tematisk analyse har blitt benyttet som inspirasjon til studiens analysemetode. Følgende tre hovedtema ble adressert: 1) Tolkens betydning for gruppedeltakerne. (2) Tolkens innvirkning på gruppeforløpet. (3) Informantenes erfaring av hva som fasiliterer gode tolkeopplevelser.

I studien var informantene tydelig på viktigheten av å bruke tolk, også når de behersker norsk til dagligtale. Tolkens rolle var med på å trygge informantene og sikret at de fikk tilstrekkelig og rett informasjon. De fikk også større mulighet til å formidle egne erfaringer. Det fremkom imidlertid at disse faktorene var avhengig av tolkenes ferdigheter. En underliggende faktor som også trygget informantene, var tolkens taushetsplikt.

Studien har en systemisk tilnærming der studiens empiriske materiale og relevant teori blir diskutert, sammen med tidligere forskning omkring bruk av tolk. Makt får en sentral plass i diskusjonen.

Studien viser en klar opplevelse av at tolkingen påvirket kommunikasjonen i gruppeforløpet. Tolkingen tar tid og kan føre til passivitet blant gruppedeltakerne. Det fremkom også at tolking av flere språk samtidig kan skape uro i rommet. Erfaringene av hva som fasiliterer gode tolkeopplevelser var sammensatt av bidrag fra dem selv, tolkene og gruppelederne.

Imrane Ramadani Singh har vært veileder for denne masteroppgaven.

Nøkkelord: tolking, tolkebruk, minoritetsforeldre, gruppeteori, barnevern

Abstract

This is a qualitative study about minority parents' experience from use of interpreter in group therapy as a child protection intervention. The aim of the study is "What is minority-parents' experience of group therapy with use of interpreters"? The study seeks to answer the following research questions: (1) To what extent do parents experience that the communication in group therapy is affected by using interpreters? (2) In the parents' view, what contributes to a positive interpreting process?

I have interviewed four participants of the Incredible Years group sessions for minority parents, in which interpreters were used in the group sessions, as data for the study. The participants have completed semi-structured interviews as basis for the study. Thematic analysis has been used as inspiration of the analyse method for the study. The following three main themes have been addressed: (1) The interpreter's significance for the participants. (2) The interpretation's impact on the course of the group. (3) The informants' experience of what facilitates positive interpreting situations.

In this study the informants addressed the importance of use of an interpreter, also for those who manage Norwegian in everyday speech. The interpreter contributed to facilitating a trusting environment and ensured that the participants received sufficient and correct information. The study has a systemic approach where the study's empirical material and relevant theory is discussed, together with former research about use of interpreters.

The study illustrates the respondents' view that the communication is affected by the interpreting and that interpretation of several languages at the same time could be disturbing for the participants. The experience of what facilitates good interpreting experiences was the sum of contributions from themselves, the interpreters, and the group therapists.

Imrane Ramadani Singh is the supervisor for this master thesis.

Keywords: Interpreting, use of interpretation, minority parents, group therapy, child protection service.

Forord

Det er mange som fortjener en takk for at jeg har kunnet gjennomføre denne masteroppgaven.

Først vil jeg takke mine informanter som velvillig stilte opp til intervju og delte sine erfaringer omkring temaene i studien. Uten dere, ingen masteroppgave.

Jeg vil også takke mine gode kolleger for støtte, oppmuntring og engasjement underveis i prosessen. Jeg vil trekke frem Inger Bjerga, Anja Carlsen Lie, Zalila Ashetu og Heidi Tranøy for gode faglige diskusjoner. I tillegg er en stor takk til Heidi for god klinisk veiledningen som var en viktig del av utdanningen. Dine spørsmål har vært utfordrende, til tider irriterende, og veldig nyttige i min utvikling som systemisk terapeut.

En stor takk til Imrane Ramadani Singh for veiledning med oppgaven. Det har hjulpet meg å sette rammene og å se de store linjene.

Jeg vil også takke mine medstudenter for gode faglige og utenomfaglige diskusjoner i ukesamlingene der vi kunne møtes fysisk. En spesiell takk til veiledningsgruppen min i Bergen; Angunn, Lillian, Stina og Åshild. Opplevelsene fra studieturen vår til vakre Nord-Norge blir med videre i minnebanken min. Jeg vil også takke Sari Lindemann og Lennart Lorås som har vært veiledere i veiledningsgruppen. Det har vært spennende, lærerikt og utfordrende. En ekstra takk til Lennart som har kommentert og gitt innspill til oppgaven.

En stor takk til Line Slette Myr for faglige diskusjoner og innspill og Ingvild Aukrust som har lest korrektur for meg.

Til slutt vil jeg takke min familie. Mine barn, Jenny og Sigrid, for tålmodigheten dere har vist. Min mann, Jan Einar, som har lest oppgaven med sine positivistiske realfagsbriller, stilt kritiske spørsmål, og lest korrektur. En stor takk også til mine foreldre som har støttet meg og heiet over telefon og til mine svigerforeldre som har stilt som barnevakt.

Bergen, mai, 2021

Sylvia Gravdal

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	1
1.2	Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.2.1	Avgrensning av problemstillingen	2
1.2.2	De Utrolige Årene	2
1.3	Relevans for fagfeltet.....	3
1.4	Avgrensning og presisering	3
1.5	Oppbygging av studien.....	4
2	Teori	5
2.1	Tolking.....	5
2.2	Gruppeteori og gruppeledernes forståelse	6
2.3	Minoritetsforeldre og migrasjon	8
2.4	Sosialkonstruksjonisme	9
2.5	Systemteori og Gregory Bateson.....	10
2.6	Kontekst.....	11
2.7	Det observerende system	11
2.8	Makt og diskurs	12
2.9	Indre samtaler	13
2.10	Nyere forskning	13
3	Metodologi	16
3.1	Studiens vitenskapsteoretiske ståsted	16
3.2	Å reflektere over egen forforståelse	17
3.3	Valg av forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming.....	18
3.4	Kvalitativt forskningsintervju.....	19
3.5	Utforming av intervjuguiden	20
3.6	Utvalg og rekruttering.....	21
3.7	Valget om ikke å bruke tolk	22
3.8	Presentasjon av informantene	22
3.9	Å forske på egen arbeidsplass	23
3.10	Gjennomføring av intervjuene.....	24
3.11	Transkribering	25

3.12	Analysemetode	26
3.13	Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet	29
3.14	Tillatelser og etiske problemstillinger	31
4	Analyse.....	34
4.1	Presentasjon av temaer	34
4.2	Tolkens betydning for gruppedeltakerne	35
4.2.1	Tolken oppleves som viktig for kommunikasjonen	35
4.2.2	Tolkens språkferdighet og erfaring påvirker tolkeopplevelsen.....	37
4.2.3	Taushetsplikt skaper trygghet.....	39
4.3	Tolkingens innvirkning på gruppeforløpet	40
4.3.1	Tolking som tidstyv.....	40
4.3.2	Utfordringer med flere tolker i rommet.....	41
4.3.3	Tolking gir mulighet for refleksjon	42
4.4	Informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser	43
4.4.1	Gruppeledernes bidrag til bedring av tolkeopplevelsen.....	43
4.4.2	Viktigheten av aktiv bruk av grupperegler.....	44
4.4.3	Kroppsspråkets betydning i kommunikasjonen	45
4.5	Oppsummering av funn	46
5	Diskusjon.....	49
5.1	Tolkens betydning for gruppedeltakerne	50
5.2	Tolkingens påvirkning på gruppeforløpet	55
5.3	Informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser.....	58
5.4	Implikasjoner for praksis	64
5.5	Implikasjoner for videre forskning	65
5.6	Mulige svakheter med studien.....	65
6	Avsluttende kommentarer	68
	Litteraturliste	70
	Vedlegg 1	77
	Vedlegg 2	79
	Vedlegg 3	80
	Vedlegg 4	82
	Vedlegg 5	83

1 Innledning

Norsk integreringspolitikk har som mål at alle borgere skal ha like muligheter både når det gjelder rettigheter og plikter. Det må tas hensyn til ulike brukergruppers behov, og dette krever god kommunikasjon mellom partene (Utlendingsdirektoratet [UDI], 2008a, s. 5).

Videre er det et demokratisk prinsipp at enkeltindivider har rett til å bli hørt og motta informasjon for å forebygge maktmisbruk fra samfunnets institusjoner. Tolkning er derfor avgjørende for å gjøre fagpersoner i stand til å informere, veilede, og lytte til ulike tjenestemottakere med språkbarrierer (Skaaden, 2013, s. 17).

Denne studien søker å gi kunnskap om minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med bruk av tolk. Studien vil kunne bidra til å rette søkelys på bruk av tolk i kommunikasjon med minoritetsforeldre innenfor en barnevernkontekst. Studien søker også å gi et innblikk i hvilke faktorer som påvirker tolkeopplevelsen og med dette bidra til å bedre kommunikasjonen og brukeropplevelsen i gruppeterapi.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom min stilling som familieveileder ved Barne- og familiehjelpen (BFH) i Bergenhus og Årstad har jeg fått erfaring som gruppeleder for minoritetsforeldre basert på De utrolige årene (DUÅ). BFH er et tiltak etter vedtak fra barneverntjenesten og tilbyr også et lavterskeltilbud der foreldre og barn kan henvende seg ved behov. Gruppetilbudet gis til minoritetsforeldre med vedtak i barneverntjenesten og hvor det brukes tolk. Byområdet jeg jobber i er et ett av fire i Bergen kommune, og det med størst antall fremmedspråklige.

Høsten 2016 dro gruppelederne i DUÅ ved BFH på studietur til Manchester som en del av et artikkelstipend finansiert av Fellesorganisasjonen. Som en del av oppholdet besøkte vi et senter med samme gruppetilbud til minoritetsforeldre som BFH. Ved senteret snakket vi med gruppedeltakerne, tolker og gruppeledere. Gjennom disse samtalene oppsto en nysgjerrighet på opplevelsene gruppedeltakerne har ved bruk av tolk i gruppen og hvordan tolkingen påvirket dialogen. Denne nysgjerrigheten ble forsterket etter oppstart på masterstudiet i familierapi og systemisk praksis ved VID.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen for denne studien har vært følgende:

Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk?

Ut fra problemstillingen har jeg valgt følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi?
2. Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

I studien har jeg intervjuet fire fremmedspråklige minoritetsforeldre fra ulike kulturer og som har fullført et gruppeforløp ved BFH. Intervjuene ble gjennomført like etter at gruppen var avsluttet.

1.2.1 Avgrensning av problemstillingen

Gruppetilbudet DUÅ ved BFH er et frivillig hjelpetiltak etter vedtak om råd og veiledning i barneverntjenesten. Studien skjer innenfor en barnevernkontekst.

1.2.2 De Utrolige Årene

I ni år har BFH Bergenhus og Årstad hatt DUÅ-grupper for minoritetsforeldre hvor tolk har blitt benyttet. Varighet på hvert gruppemøte er to timer, og med regelmessige møter en gang i uken over 14 til 16 uker. I hvert møte deltar mellom fem og åtte gruppedeltakere, i tillegg til to gruppeledere og et varierende antall tolker. Det er som regel flere språkgrupper i hver gruppe og antallet tolker har derfor variert. Det høyeste antallet tolker som har vært i rommet samtidig er seks. I denne studien deltok to tolker i hver sin språkgruppe. BFH Årstad og Bergenhus er det eneste byområdet i Bergen som tilbyr grupper for minoritetsforeldre hvor DUÅ blir benyttet som metode. DUÅ er utviklet av Carolyn Webster-Stratton og er et gruppebasert foreldreveiledningsprogram (Webster-Stratton, 2007). Programmets mål er å fremme gode og utviklingsstøttende relasjoner mellom barn og foreldre eller andre nære voksne, samt positive samspill med andre barn (Webster-Stratton, 2007). Gruppemøtene har en fast struktur hvor det i første del av møtet snakkes om de erfaringene foreldrene bringer inn fra hjemmeøvelsene de får på slutten av hvert møte. I andre delen av møtet presenteres

et nytt tema som det deretter jobbes med i gruppen. Dette foregår ved diskusjon, og gjennom rollespill der deltakerne ser korte filmer av foreldre og barn relevant for temaet.

Temaene i gruppemøtene er blant annet:

- Deltakelse i lek, og tid med barnet.
- Hvordan rose og belønne for å gi oppmerksomhet til ønsket adferd.
- Effektiv og positiv grensesetting, og det å gi gode beskjeder.
- Regulering av egne følelser (Webster-Stratton, 2007).

1.3 Relevans for fagfeltet

Prosentandelen av minoritetsfamilier som er i kontakt med barneverntjenestene i Norge er relativt høy i forhold til den øvrige befolkningen (Statistisk sentralbyrå, 2017). Språk- og kommunikasjonsproblemer er en klar barriere i relasjonen mellom norske velferdstjenester og minoritetsspråklige brukere også i barnevernet (Kriz & Skivenes, 2010b; Slettebø, 2008; Aadnesen, 2012).

Det har aldri vært flere søkere på familieterapiutdanningene ved de ledende utdanningsstedene i Norge. VID, Oslo Met og Høyskolen på Vestlandet melder om høye søkertall i 2021. Mange av disse søkerne vil etter endt utdanning møte fremmedspråklige i de ulike tjenestene de skal arbeide innenfor. Det vil derfor være interessant å undersøke hvordan systemisk praksis kan være en hensiktsmessig tilnærming til denne gruppen.

1.4 Avgrensning og presisering

For å avgrense omfanget av oppgaven har jeg valgt å sette søkelys på tolkemottakerne, altså gruppedeltakerne. Tolkebrukerne (gruppelederne) og tolkene omhandles kun når det gjelder deres påvirkning for tolkeopplevelsen til informantene. Tolkebrukerne og tolkene er likevel sentrale både i gruppene og i intervjuene, men det vil bli for omfattende å inkludere deres opplevelser innenfor rammen av studiet. Studien er basert på frammøtetolk og konsekutiv tolking, som vil si at tolken er i rommet og at tolking foregår «etterfølgende» (Jareg & Pettersen, 2006, s. 25). BFH bestiller tolker gjennom Tolketjenesten i Bergen Kommune. Tolkenes bakgrunn og utdanning varierer, med kategori E som det laveste nivået. Dette er et

bestått kurs og tospråktesten. Høyeste nivå er statsautorisert tolk (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2020).

Innenfor rammen av studiet vil det heller ikke være mulig å presentere de systemiske tilnærmingene på en tilstrekkelig utdypende måte. Jeg har derfor valgt å kun presentere teori som er med på å belyse studiens problemstilling.

1.5 Oppbygging av studien

Studien er delt inn i seks kapitler. I dette første kapitlet gir jeg en kort introduksjon og motivasjon for studien. I kapittel to redegjøres det for det teoretiske grunnlaget for studien og det henvises til nyere forskning på feltet. I kapittel tre presenteres mitt vitenskapssyn og studiens metodologiske valg og rammer. Deretter blir studiens temaer presentert i kapittel fire. I kapittel fem diskuterer jeg studiens hovedtemaer og undertemaer med utgangspunkt i problemstillingen, forskningsspørsmålene, teori og forskning. Kapittel fem gir også en redegjørelse av implikasjoner for praksis og videre forskning. Kapittel seks gir et kort sammendrag av funnene samt noen avsluttende refleksjoner.

2 Teori

Jeg vil i denne delen presentere relevant teori og forskning med utgangspunkt i studiens tema. Først presenteres tolking, gruppeteori og gruppeledernes forståelse. Deretter vil minoritetsforeldre og migrasjon bli presentert. Deretter presenterer jeg temaene sosialkonstruksjonisme, systemteori, kontekst, og det observerende system. Til slutt redegjør jeg for temaene makt og diskurser, indre samtaler og henviser til relevant forskning.

2.1 Tolking

Studien har til hensikt å få frem de ulike erfaringer med å bruke tolk i gruppeterapi. Det vil derfor være hensiktsmessig å starte med en definisjon av tolking. Videre presenteres de yrkesetiske retningslinjene tolkene må følge. Jeg velger å ta utgangspunkt i Apeland (1992) sin definisjon av tolking: «En mest mulig trofast overføring av budskapet mellom mennesker som mangler et felles språk» (Apeland, 1992, s. 2). Hensikten med å bruke tolk er altså at to eller flere personer som ikke har felles språk, skal kunne ha en tilnærmet normal samtale. I konteksten for denne studien skjer tolkingen mellom gruppedeltakere og gruppeledere der tolken skal sørge for å minimere de språklige barrierene. Tolkene er underlagt taushetsplikt (Forskrift om statsautoriserte tolker, 1997).

Tolking kan være svært krevende noe som forutsetter at tolken har spesielle ferdigheter og evnen til å overføre et budskap så korrekt som språkene tillater. Blant annet må tolken ha særdeles gode ferdigheter i minst to språk, kunne forstå og formidle umiddelbart det som blir sagt, håndtere stress, og ha god konsentrasjonsevne og utholdenhet. Tolken må handle i øyeblikket, som regel uten å ha oversikt over hva som kommer til å bli formidlet i neste setning.

Videre må tolken være seg bevisst sitt ansvarsområde, sin funksjon i kommunikasjonen og ha en tilstrekkelig grad av innsikt i konteksten, for å unngå at dette blir et hinder i kommunikasjonen (Skaaden, 2013, s. 19). Tolkere har ulike yrkesetiske retningslinjer de skal forholde seg til (Forskrift om statsautoriserte tolker, 1997). Jeg vil trekke frem kjerneprinsippene som omhandler nøyaktighetsprinsippet og nøytralitetsprinsippet. Nøyaktighetsprinsippet innebærer at tolken overfører budskapet i alt som sies, ingenting

skal utelukkes, legges til eller endres. Nøytralitetsprinsippet omhandler at tolken skal være upartisk og ikke tillate at egne holdninger eller meninger skal påvirke arbeidet (Skaaden, 2013, s. 23-24). Tolkebrugerferdigheter er et begrep som er etablert innenfor temaet tolking. Tolkebrugerferdigheter beskrives som evnene og kunnskapen tolkebrukere må inneha for å øke samarbeidet med tolker (Jareg & Pettersen, 2006, s. 12). I DUÅ- gruppene setter gruppelederne av tid til å lage grupperegler sammen med gruppedeltakerne og tolkene nettopp for å legge til rette for gode tolkebrugerferdigheter. Reglene omhandler tema som gjør det lettere for tolkene å utøve sin jobb på en god måte. Eksempler kan være at gruppedeltakerne og gruppelederne ikke skal snakke samtidig som det foregår tolking i rommet. De skal rekke opp hånden og vente på tur, og slå mobilen på lydløs for å unngå forstyrrelser.

2.2 Gruppeteori og gruppeledernes forståelse

Siden studien omhandler bruk av tolk i gruppeterapi, og for å besvare problemstillingen, vil jeg redegjøre for gruppeforløpet og gruppelederens rolle. Hensikten med å samtale i grupper som arbeidsmetode er at gruppe medlemmene skal hjelpe seg selv og andre gruppe medlemmer ved å dele egne erfaringer, opplevelser, følelser og ideer. Dette skjer gjennom gode diskusjoner og ved å utvikle gode relasjoner mellom gruppe medlemmene (Heap, 2005, s. 22). Heap fremhever at hovedressursen i gruppearbeidet er selve gruppeprosessen (Heap, 2005, s. 27). Denne deles inn i tre faser: Planleggingsfasen, arbeidsfasen og avslutningsfasen.

I planleggingsfasen av en ny gruppe ved BFH vurderes det hvem som er målgruppen og hva formålet er med gruppen. Antallet deltakere og rekruttering av disse blir diskutert. Videre tar man opp spørsmål om hvilke forventninger gruppeledere har (Heap, 2005, s. 81). Alle deltakerne i gruppeterapien har barn med vedtak i barneverntjenesten om at foreldrene skal motta veiledning fra BFH. For å sikre at minoritetsforeldre får dekket sine behov for kommunikasjon og forståelse vil det være behov for tolk. Heap (2005, s. 70) anbefaler gruppestørrelser på fire til fem personer i grupper med såkalt belastende emner. Kontakt med barneverntjeneste og barneoppdragelse kan sies å være i denne kategorien. BFH starter med 5 til 6 foreldre for å sikre et tilstrekkelig antall deltakere i tilfelle frafall.

I arbeidsfasen skal gruppelederne observere, danne hypoteser og intervensjoner. Disse prosessene er ofte overlappende og kontinuerlige (Heap, 2005). Første del av arbeidsfasen omhandler utforskning og etablering av samspill og trygghet mellom gruppedeltakerne. Gruppedeltakerne skal bli kjent med hverandre og gruppestrukturen blir her dannet. Gruppelederne fungerer som rollemodeller og må være seg bevisst denne (Heap, 2005, s. 172). I neste del av arbeidsfasen kan det oppstå motstridende tendenser og spenninger. Denne fasen kan bli førende for hvordan gruppeforløpet utvikler seg videre. Det er derfor ønskelig at gruppelederens respons bidrar til at det dannes formålstjenlige normer i gruppen (Heap, 2005, s. 188).

Når gruppen har etablert et godt samarbeidsklima, formålstjenlige normer og fordelt roller kan prosessen starte med å jobbe konstruktivt med ulike temaer. Gruppen kan nå brukes på en hensiktsmessig og relevant måte dersom det er skapt et grunnlag for at vekst og forandring lettere kan skje (Heap, 2005, s. 189).

Den tredje og siste fasen, avslutningsfasen, preges gjerne av ambivalens og separasjonsangst (Heap, 2005, s. 294). Når gruppene ved BFH begynner å nærme seg avslutning snakker gruppelederne om temaet slik at gruppedeltakerne skal være forberedt. I tillegg avtales evalueringsmøter med kontaktpersonen i barneverntjenesten. Dette for å sikre at foreldrene får et videre tilbud dersom ønskelig.

Gjennom alle fasene av gruppeforløpet står forståelsen til gruppelederne sentralt. Heap gjør en inndeling i fire dimensjoner (Heap, 2005, s. 99). Den første dimensjonen er gruppelederens forståelse av selve problemet. I møte med gruppedeltakere fra andre kulturer kan det være viktig å vite noen om de prosessene de går gjennom i møte med en ny kultur (Heap, 2005, s. 103). Dette kan bidra til å få en større forståelse for foreldrenes reaksjoner i gruppen. Et eksempel kan være å være bevissthet rundt de utfordringene migrasjon kan ha for gruppedeltakerne. Dette vil bli beskrevet i et eget delkapittel nedenfor.

Den andre dimensjonen handler om gruppelederens forståelse av gruppeprosessen. Gruppedeltakerne tar med seg forskjellige erfaringer og forståelser inn i gruppen. Gruppeledernes oppgave er å få gruppedeltakerne til å samarbeide på best mulig måte og finne et givende fellesskap til tross for ulike utgangspunkt (Heap, 2005, s. 106).

Den tredje dimensjonen handler om forståelse og interessen for hver enkelt gruppedeltaker. Et grunnleggende prinsipp er å veksle mellom behovet for å ivareta hvert enkelt medlem og deres spesifikke utfordringer og behov, og ivaretagelse av gruppen som helhet (Heap, 2005, s. 110).

Den fjerde dimensjonen handler om gruppeledernes empatiske evner og viser til den følelsesmessige forståelsen både av den enkelte gruppedeltaker og gruppen som helhet (Heap, 2005, s. 113).

2.3 Minoritetsforeldre og migrasjon

Studien tar utgangspunkt i minoritetsforeldre og det vil derfor være nyttig å redegjøre for begrepet minoritet og hvordan migrasjon kan være med på å påvirke den enkelte. Minoritet er et gjensidig avhengig begrep til majoritet og omvendt (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 77). Majoriteten utgjøres av de som er i flertall, og i de fleste tilfeller innebærer det å være minoritet at man må lære seg majoritetens språk (Eriksen, 2001, s. 13-14). Videre har oftest majoriteten definisjonsmakt på tema som barneoppdragelse, ekteskapsskikker og menneskerettigheter, og minoriteten må forholde seg til dette (Rugkåsa, 2008). Viktigheten av den kulturelle konteksten i møte med personer fra andre kulturer og hvordan den påvirker oss trekkes frem av Pote et al. (2000, s. 10). I grupper med minoritetsforeldre kan det være viktig å være bevisst de ulike prosessene som migrasjon kan skape. Uavhengig av årsaken til migrasjonen vil den kunne påvirke den enkelte. Flyttingen kan påvirke den økonomiske situasjonen til familien negativt og de kan oppleve tap av sosialt nettverk. Den manglende språkkompetansen vil kunne gi en sorgopplevelse og skape frustrasjon, samtidig med en følelse av skam (Magelssen, 2008, s. 151). Barna lærer ofte et nytt språk lettere enn foreldrene, noe som vil kunne påvirke foreldreautoriteten. Ved tvungen migrasjon kan enkelte ha ettervirkninger av stress og traumer fra forfølgelse, fengsling og krig (Jareg & Pettersen, 2006, s. 43-44). Noen av disse erfaringene vil kunne føre til opplevelse av mistenksomhet og krenkelse i møte med hjelpeapparatet. Det er derfor nødvendig at tolker og tolkebruker er sensitive i disse møtene (Jareg & Pettersen, 2006, s. 43).

2.4 Sosialkonstruksjonisme

Informantene i denne studien har et annet førstespråk enn norsk. Dette kan gjøre det krevende for dem å forstå og skape mening i den nye kulturelle konteksten de befinner seg i. I den anledning er sosialkonstruksjonismen sentral. Det å ha et sosialkonstruksjonistisk syn handler om at vi konstruerer og gjenskaper vår forståelse av virkeligheten gjennom språket i rommet mellom mennesker (Gergen, 2015). Virkeligheten blir skapt i ordene vi bruker om erfaringer vi har, i samhandling med andre, og den kulturelle konteksten vi befinner oss i (Gergen, 2015, s. 6). Dette er blant annet med på å danne sosiale normer og regler i samfunnet. Ingen har direkte tilgang til virkeligheten, men vi har kun tilgang til vår egen opplevelse av denne. Vår mening skapes i språket og gir en forståelig sammenheng og mening som vi kan orientere oss etter. Det finnes derfor ikke en objektiv sannhet, for virkeligheten til den enkelte er et produkt av den enkeltes tankemessige tolking og konstruksjoner. Som et eksempel fra DUÅ-gruppen med foreldre, tolker og gruppeveiledere, så vil alle skape egne konstruksjoner av det som skjer i rommet.

Det er når vi snakker sammen at vi kan utvide vår forståelse og bygge nye konstruksjoner som igjen skaper ny forståelse (Gergen, 2015, s. 6). Å skape ny forståelse er en kontinuerlig prosess, hvor nye meninger skapes gjennom kontakt med andre. Gjennom denne kontakten skapes muligheten for å endre sin forståelse av verden (Lundby, 1998, s. 77). I gruppemøtene med minoritetsforeldrene er målet å skape gode dialoger. Det kan gi mulighet for å utvikle nye forståelser og konstruksjoner som opplevelses nyttige for dem som foreldre i et land med en ny og fremmed kultur. I noen deler av verden er foreldrerollen mer autoritær sammenlignet med den norske foreldrerollen som bygger på en samarbeidende relasjon til barnet.

Seikkula (2012) beskriver at mennesker blir påvirket av den kulturelle konteksten de befinner seg i. Lundby (1998) skriver at i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv må man ha blikket på de kulturelle og kontekstuelle historiene som blir formidlet. Parallelt må man lytte til de individuelle historiene som blir fortalt. Å lytte på denne måten er viktig fordi formen på de individuelle livshistoriene blir påvirket av de kulturelle historiene rundt personene som forteller (Lundby, 1998, s. 82). Dette kan samtidig være nyttig når det gjelder å reflektere

rundt våre vestlige meningsystemer (Lundby, 1998, s. 83). Dette blir derfor viktig for gruppelederne som må være seg bevisst i møte med gruppedeltakerne.

2.5 Systemteori og Gregory Bateson

I grupper med minoritetsforeldre vil systemteori være en nyttig forståelsesmodell av gruppeprosesser. Systemteori har som utgangspunkt at mennesker opptrer i ulike systemer som er i interaksjon med hverandre (Bateson, 1972). De ulike systemene er deler av en større helhet (Eide & Eide, 2007). Systemteorien bidrar til en forståelse av problemene i familiene som relasjonelle. Tanken er at familien både kan skape problemer, men også opprettholde problemer. Dermed må de også kunne løses innenfor familien (Johnsen & Torsteinsson, 2012). I systemisk tenkning prøver man å forstå atferden basert på relasjonelle forhold der man ser på samspillet mellom person og system, samspillet innen et system, og samspillet mellom forskjellige systemer (Røkenes & Hansen 2012, s. 221).

Gregory Bateson tok utgangspunkt i systemteorien når han utviklet sin kommunikasjonsteori. Bateson (1972) hevdet at det ikke var mulig å beskrive virkeligheten objektivt fordi observatører ikke kan være nøytrale tolkere av et system. Deres fortolkninger påvirkes av blant annet egne forståelsesrammer. Dette betyr at alle beskrivelsene blir forskjellige når flere observerer det samme (Ulleberg, 2004). I en gruppe med deltakere, tolker og gruppeledere har alle forskjellig tolkning av det som blir kommunisert, og med utgangspunkt i sin egen forståelse. Selv om tolken forsøker å være nøytral vil egne forståelser påvirke tolkingen. Bateson (1972) tok utgangspunkt i at det ikke er mulig å ikke kommunisere. Watzlawick et al. (1980) beskrev dette ved å vise til at det ikke er mulig å oppføre seg på en måte som ikke vil bli tolket og forstått av andre på en bestemt måte. Bateson (1972) og det systemiske perspektivet støtter seg til en sirkulær årsaksforklaring. Denne viser til at hendelser påvirkes gjensidig av hverandre. Årsaksforklaringen er forskjellig fra en lineær årsak-virkning-forståelse der en bestemt hendelse (årsak) fører til en annen hendelse (virkning) (Schjødt & Egeland, 1993, s. 79). Bateson (1972) vektla også teorier om kybernetikk som et bidrag til å studere dynamikken i gruppeterapi. I 1985 introduserte Lynn Hoffman andre ordens kybernetikk. Dette begrepet viser til hvordan terapeuten blir en del

av systemet og vil kunne påvirke og opprettholde utfordringene innad i systemet (Hoffman, 1985). Dette var en endring fra den tidligere mekaniske tenkningen omkring familien.

2.6 Kontekst

I samtaler med minoritetsforeldre blir kontekstforståelsen et sentralt område å belyse. Kontekst og kontekstforståelse er et av begrepene i Batesons kommunikasjonsteori (Bateson, 1972). Hendelser kan ikke sees på som selvforklarende, men blir tolket gjennom den meningsbærende rammen vi oppfatter og forstår fenomener, erfaringer og situasjoner innenfor. Bateson definerte begrepet kontekst som den psykologiske forståelsesrammen, eller vår personlige observasjonsramme, som vi forstår et fenomen innenfor (Bateson, 1972). Informasjon er et annet begrep som relateres til hvordan den enkelte utvikler vår kontekstforståelse. Bateson (1972) betegnet informasjon som en forskjell som gjør en forskjell. Informasjon erfares subjektivt gjennom den enkeltes observasjonsrammen. Hva som blir betraktet som informasjon kan derfor variere fra person til person (Jensen & Ulleberg, 2011). I en gruppe med gruppedeltakere, tolker og gruppeledere vil det kunne være flere ulike forståelsesrammer å se et fenomen på. Dette vil kunne påvirke kommunikasjonen i gruppen.

2.7 Det observerende system

Familieterapeuter som jobber innenfor en systemisk forståelse, har som utgangspunkt at de er en del av systemet. Dette omtales som det observerende system (Selvini et al., 1978). Det observerende system omhandler en inkludering av alle som er til stede i samtalen og anerkjenner dem som deltakere i samtalen (Lorås & Tyskø, 2019, s. 71). I DUÅ-gruppen der det kommuniseres via tolk er denne forståelsen sentral. Tolkene kan ikke utelukkes som en del av gruppen og vil i stor grad kunne påvirke samtalen gjennom deres deltakelse og forståelse av hva som blir formidlet.

2.8 Makt og diskurs

Makt er et sentralt begrep i relasjoner mellom en hjelper og en mottaker og vil være relevant for å belyse påvirkningen av at gruppeforløpet skjer innenfor en barnevernkontekst. Michel Foucault (1972) sitt perspektiv på makt er at makt er relasjonell og til stede i alle ulike sosiale relasjoner. Makt kan være synlig i relasjonene, men kan også fremstå som fordekt. Makt kan være undertrykkende, samtidig som den kan være produktiv. Rugkåsa, et al., (2017), hevder at sosialt arbeid handler om makt og begrunner dette med at sosialarbeideren har makt både i kraft av sin rolle og i den symbolske makten (Rugkåsa et al., 2017, s. 27). Med symbolsk makt vises det til at sosialarbeideren har makt til å definere klientens behov og vurdere ulike tiltak som kan bidra til å løse utfordringen til klienten (Rugkåsa et al., 2017, s. 27). I samtaler med bruk av tolk kan tolken få makt ved at den styrer rekkefølgen i samtalen og tilbakemeldingsmønstre (Skaaden, 2013, s. 138-139). Tolken har derfor makt over hvem som snakker når. Deltakerne i samtalen er også avhengig av tolken for å kunne kommunisere med hverandre (Skaaden, 2013, s. 13).

Foucault (2001) mente at makt må sees i sammenheng med konteksten den kommer til uttrykk i. Han fremhevet i denne sammenheng begrepet diskurs. Diskursbegrepet er nyttig i min studie for å oppnå en økt forståelse for rammen informantene forholder seg til. Foucault omtaler begrepet som et tankemønster og en forståelse som blir utviklet gjennom spesifikke former for sosial praksis. Diskurs kan beskrives som den måten vi beskriver mennesker og hvordan vi kategoriserer dem, og har opprinnelse i de diskursene som råder i samfunnet på det gitte tidspunktet (Foucault, 1972). Gjennom diskursene blir det definert hva som er rett og galt, hvordan verden skal se ut, og hva som betegnes som moralsk riktig. Av dette defineres også hva som er umoralsk. Diskursene er til stede og blir ikke analysert eller stilt spørsmål ved (Foucault, 2001, s. 116). De kan sies å være usynlige og gjennomsiktige. Gjeldene diskurser kan for eksempel være hva god barneoppdragelse skal være, gode foreldreferdigheter, eller god omsorg.

Foucault (2001) hevdet at kunnskap alene er ikke makt, men at makt og kunnskap påvirker og forsterker hverandre. Tolkene har kunnskap om de ulike språkene og kulturene og bestemmer hvilke diskurser de skal fremstilles i. Gruppeveilederne har definisjonsmakt ut fra

sin rolle og bestemmer hvilke diskurser som gjelder. Jeg opplever at en bevissthet rundt tolkens og gruppeledernes rolle er viktig i barnevernsarbeid generelt og særlig med minoritetsforeldre. Disse kan ha erfaringer med seg fra sine hjemland som gjør dem utrygg i møte med barnevernet og tolker.

2.9 Indre samtaler

I tolkemedierte samtaler oppstår det naturlige pauser. Disse pausene kan gi rom for indre samtaler. Det kan derfor være relevant for studien og inkludere teori om indre samtaler. Tom Andersen (2005) var opptatt av at det i samtaler er et skifte mellom indre og ytre samtaler. Den ytre samtalen foregår i rommet mellom de ulike partene i samtalen. Den indre samtalen skjer inni den enkelte. Andersen var inspirert av Mikhail Bakhtin sine ideer om at mennesker har både en indre og ytre dialog. De to dialogene er i samspill med hverandre (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 183). Andersen beskriver at den indre prosessen har som formål å bevare den enkeltes persons integritet ved å forholde seg til de tankene som utveksles, og samtidig forholde seg til den ytre samtalen. Den indre samtalen bidrar til å forstå det vi hører og hvordan vi kan respondere (Andersen, 2005, s. 167). Målet er å utvikle nye perspektiver samtidig med å beholde sin egen integritet. I samtaler med minoritetsforeldre som benytter seg av tolk oppstår det naturlige pauser når tolkene oversetter. Dette gir plass til at gruppedeltakerne kan lytte til sine indre samtaler. Denne lytterposisjonen kan gi rom for refleksjon over hvordan de skal forholde seg til den ytre samtalen. Dette kan bidra til å utvikle nye perspektiver, samtidig som gruppedeltakerne kan beholde sin integritet (Andersen, 2005).

2.10 Nyere forskning

For å sikre troverdighet og bekreftbarhet i denne studien har jeg søkt etter nyere forskning som har vært gjennomført på tilsvarende eller nærliggende tema. Ut fra problemstillingen og med tanke på det beskjedne omfanget av denne oppgaven, er det mest relevant å ta utgangspunkt i norsk forskning. Jeg har vurdert det slik at dette er tilstrekkelig for denne oppgaven. Følgende søkeord har vært brukt i søkemotorene Google Scholar og Bibsys, Oria og Idunn: tolk, tolking, tolkebruker i kombinasjon med terapi, gruppeterapi, familieterapi,

familieveiledning, barnevern, minoriteter og kultursensitivitet i forskjellige kombinasjoner. Jeg har vektlagt å bruke forskningsartikler fra kjente databaser. I hovedtrekk er artiklene som er brukt fagfellevurdert og publisert i vitenskapelige tidsskrifter.

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge [RKBU Vest], gav i 2015 ut rapporten «Hjelpetiltak i barnevernet – en kunnskapsstatus». Rapporten hadde som formål å belyse barnevernets hjelpetiltak. Det ble blant annet undersøkt effekten av hjelpetiltak i barnevernet gitt til barn, ungdom og deres familier. Noen av informantene i studien var minoritetsforeldre, men det var for få informanter til at dette kan generaliseres (Christiansen et al., 2015). Det er tankevekkende at minoritetsforeldre som gruppe ikke ble fokusert mer på når statistikken viser at denne gruppen er overrepresentert i barnevernets hjelpetiltak. Rapporten viser videre at tidligere forskning på møtet mellom innvandrere og hjelpeapparat ikke har fokusert spesielt på de arbeidsmetodene som brukes og mulighetene til å uttale seg på eget språk.

I artikkelen «Frykten for barnevernet- En undersøkelse av etnisk minoritetsforeldres oppfatninger» vises det til at mange minoritetsforeldre opplever stor frykt i møte med barnevernet (Fylkenes et al., 2015). Frykten er ikke nødvendigvis basert på egne opplevelser, men kan være inntrykk, informasjon og rykter i ulike miljøer. Artikkelen viser til at samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsforeldre kan være påvirket av manglende språkforståelse som igjen kan føre til mistillit, misforståelser, og problematikk knyttet til makt-avmakt og dermed resultere i et vanskelig samarbeidsgrunnlag.

Forskere ved Norges Teknisk-naturvitenskaplige universitet [NTNU] Samfunnsforskning utarbeidet i 2014 en kunnskapsrapport «Møter mellom innvandrere og barnevernet» (Paulsen et al., 2014). Denne rapporten er en del av prosjektet «Myter og realiteter? Møter mellom innvandrere og barnevernet» på oppdrag fra Barne-, ungdoms og familiedirektoratet [Bufdir] i perioden 2013-2016. Fokuset var på kommunikasjon og samhandling mellom barnevernet og innvandrere. I rapporten blir det konkludert med at det blant annet er behov for økt kunnskap om bruk av tolk og styrking av kvalifiserte tolker. Større fokus på brukerperspektiv med tanke på brukerundersøkelser, kompetansebygging av barnevernet, og tverretattlig og tverrfaglig samarbeid, slik at det kan settes inn tidlig helhetlig hjelp.

NTNU Samfunnsforskning gav i 2017 ut en delrapport «Myter og realiteter- innvandreres møte med barnevernet» (Berg et al., 2017). Fra prosjektet «Myter eller realiteter- møter mellom innvandrere og barnevernet» på oppdrag fra Bufdir, som ble startet i 2013. Formålet med studien var blant annet å få mer kunnskap omkring møtene mellom innvandrerbefolkningen, herunder barn, unge og familier, og barnevernet. Dette for å kunne bidra til en større grad av integrering av minoritetsperspektivet i barnevernsarbeidet. Funnene som omhandlet språk og kommunikasjon viser et behov for mer forskning om språk og språkbarrierer. Det blir anbefalt at det skapes en bevisstgjøring og økt kompetanse ved bruk av tolk i alle faser av barnevernsarbeidet. Videre at medvirkning og deltakelse må være en selvfølgelig del av barnevernets arbeidstilnærming (Berg et al., 2017).

Kriz og Skivenes (2010a, 2010b) hadde et forskningsprosjekt i Norge og England hvor de undersøkte hvordan saksbehandlere opplevde kommunikasjon i møte med familier med andre kulturelle bakgrunner enn dem selv. Funnene i studien ble presentert i to artikler. De fant at saksbehandlerne i begge landene opplevde kommunikasjonsproblemer i møter med disse familiene. Utgangspunktet for opplevelsene av kommunikasjonsproblemene var ulikheter i verdisyn, som oppfatning av hvordan barn bør oppdras og hvordan en familie skal leve og bo sammen. Ulikheter i forståelsen av synet på samfunnets funksjon og spesielt barnevernet ble også trukket frem (Kriz og Skivenes, 2010a). Kommunikasjonsutfordringene førte til at saksbehandlerne ble usikre på om deres vurderinger av familienes behov var gode nok. Det var usikkerhet om hvordan de kunne bygge tillitsfulle relasjoner. I tillegg ble det vanskelig å vurdere hvorvidt barna ble ivaretatt på en god nok måte. Ifølge undersøkelsen var bruk av tolk et sentralt hinder i kommunikasjonen. Saksbehandlerne hadde en opplevelse av at innholdet i budskapet ikke nådde frem når det ble benyttet tolk. I tillegg ble det en opplevelse av at relasjonsbygging ble vanskeliggjort (Kriz og Skivenes, 2010b).

Mine kollegaer Inger Bjerga og Anja Carlsen Lie har i sine masterprosjekt forsket på minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi som tiltak i barnevernet (Bjerga, 2018) og terapeuters opplevelse av bruk av tolk i barneverntiltak (Lie, 2020). Bjerga (2018) fant at foreldrene hadde en opplevelse av positiv endring i relasjonen til sine barn etter endt gruppeforløp. Lie (2020) fant at terapeutene opplevde det som nødvendig å bruke tolk og at terapeutene var bevisst sin rolle som tolkebruker.

3 Metodologi

Jeg skal i denne delen presentere valgene jeg har tatt i prosessen fra den spede start og frem til den ferdige oppgaven. Jeg begynner med studiens vitenskapelige ståsted og min egen forforståelse. Deretter presenteres valg av forskningsdesign, kvalitativt forskningsintervju og hvordan intervjuguiden ble utformet. Videre rekruttering av informanter, valget om å ikke bruke tolk under intervjuene og informantene presenteres. Videre belyses ulike hensyn som bør tas ved å forske på egen arbeidsplass, gjennomføringen av intervjuene og transkriberingsprosessen. Analysemetoden blir deretter presentert og hvordan denne er utført. Til slutt presenteres studiens troverdighet, pålitelighet og overførbarhet før det avsluttes med tillatelser og mine refleksjoner om etiske problemstillinger.

3.1 Studiens vitenskapsteoretiske ståsted

Jeg har valgt en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming for min forskning på minoritetsforeldres opplevelse av bruk av tolk i gruppeterapi. Bakgrunnen for valget er et ønske om å søke dypere forståelse av foreldrenes unike og subjektive opplevelse av sine erfaringer (Thagaard, 2013, s. 40). Jeg vurderte det også slik at jeg ville komme til å fortolke budskapet fra informantene og dette ville prege min analyse. Derfor valget av den hermeneutiske tilnærmingen.

Edmund Husserl grunnla, rundt år 1900, fenomenologi som en filosofi (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 45). Husserl beskrev fenomenologien som læren om tilsynekomsten, om det som viser seg for bevisstheten (Snævarr, 2017, s. 178). Han ønsket å gå bort fra å kasual-forklare funnene ved hjelp av historiske forklaringer og årsaksforklaringer og heller studere tingene slik som de fremtrer for bevisstheten. Han hadde et slagord: «til saken(e) selv!» (Snævarr, 2017, s. 178). Fenomenologien ble etter hvert videreutviklet av blant annet Husserl og Martin Heidegger til også omhandle menneskets livsverden (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 45). Fenomenologi brukes i kvalitativ forskning som et begrep for å forstå sosiale fenomener med utgangspunkt i informantenes egne perspektiver, og få frem beskrivelsen av verden slik de opplever den. Dette med bakgrunn i at den virkelige virkeligheten er den informantene oppfatter (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 45). I denne studien er jeg opptatt av å beskrive mine

informanters opplevelse av tolking i gruppeterapi og derfor er den fenomenologiske tilnærmingen sentral.

Hermeneutikk kan beskrives som «læren om fortolkninger av tekster» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 69). Ordet hermeneutikk kommer fra gammelgresk og betyr å tolke, forstå eller å forklare (Snævarr, 2017, s. 184). Tekstene var i begynnelsen religiøse, juridiske og litterære. Det skjedde en endring i hva som omhandlet begrepet tekst og etter hvert omfattet det også diskurs og handling (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 69). Hermeneutisk tilnærming tar utgangspunkt i at det ikke finnes en absolutt sannhet, men at man må ta utgangspunkt i at et fenomen kan tolkes på flere ulike nivåer (Thagaard, 2013, s. 41). I en hermeneutisk tilnærming legger en vekt på at alt må ses i lys av den sammenhengen det opptrer i. Målet ved å anvende tolkningen er å oppnå en gyldig forståelse av meningen i den teksten man tolker (Thagaard 2013, s. 41). I møter med minoritetsforeldre og tolk må jeg være bevisst på at tolken til enhver til tolker eller punktuerer på det som blir formidlet fra de ulike partene i samtalen. Ved å fortolke det som kommer frem i intervjuene, blir både konteksten og kulturen viktige faktorer som må vies oppmerksomhet. Konteksten er at informantene deltar i et frivillig tiltak i regi av barnevernstjenesten hvor jeg er ansatt. Jeg må derfor være bevisst på at det kan være utfordrende for foreldrene å fortelle fritt om sine erfaringer. I tillegg må jeg være bevisst på min egen fortolkning av det som informantene formidler til meg i intervjuene.

3.2 Å reflektere over egen forforståelse

I tråd med den hermeneutiske tenkningen er det viktig at jeg, i min forskerrolle, har et bevisst forhold til egen forforståelse av temaet i dette prosjektet. Forforståelse beskrives som den erfaring, faglig perspektiv og den teoretiske referanserammen forskeren har (Malterud, 2017). Forforståelsen vil følge meg gjennom hele prosjektet, fra jeg bestemte meg for tema til endt diskusjon. Den vil kunne påvirke både måten dataene ble samlet inn på og hvordan jeg leser dem. Uten å være seg bevisst sin egen forforståelse, vil det i større grad være en mulighet for at egne forventninger eller erfaringer kan påvirke muligheten for å oppdage nyanser i informantenes erfaringer (Malterud, 2017, s. 45). Når jeg hørte opptakene under arbeidet med transkriberte, kom en av mine forventninger tydelig frem.

Mine forventninger var at informantene opplevde tolkens kjønn som avgjørende for kvaliteten av tolkingen. Spørsmålsformuleringen ble endret til et avklarende spørsmål om det var slik at tolkens kjønn ikke hadde en innvirkning før jeg gikk videre.

Min faglige bakgrunn er utdannelsen og arbeidet som klinisk sosionom og familierapeut. Jeg har tatt videreutdanning i DUÅ og er gruppeleder for DUÅ-grupper tilpasset minoritetsforeldre hvor det blir brukt tolk. I løpet av årene 2014 til 2020 har jeg vært gruppeleder for åtte grupper. Jeg ser på gruppelederrollen for denne målgruppen som interessant og lærerikt. I møte med disse foreldrene lærer jeg hele tiden noe nytt om deltakernes kulturer og syn på barneoppdragelse som er utvidende for min forståelse. Det skaper ofte nye refleksjoner om mine ideer og sannheter. Mine erfaringer er at gruppetilbudet har gjort minoritetsforeldre tryggere i møte med familieveilederne ved BFH. En annen erfaring er at det kan være utfordrende å ha flere tolker i rommet med tanke på gruppe. Det kan tenkes at erfaringene fra arbeidet i disse gruppene kan ha hatt innvirkning i min rolle som intervjuer, og i analysen av datamaterialet. Jeg har måttet være bevisst på å unngå å stille ledende spørsmål og viktigheten av å registrere alle relevante uttalelser selv om de ikke skulle passe overens med egne erfaringer. Min bakgrunn og erfaring med DUÅ har direkte innvirkning på valget av temaet i oppgaven ettersom nysgjerrigheten min ble vekket innenfor akkurat dette feltet. Min forforståelse kan derfor tenkes å være påvirket av at tema og problemstilling som har opptatt meg i mitt arbeid.

Min forforståelse er også påvirket av media og diskurser i samfunnet, slik som ulike forståelser til ikke-vestlige levesett, trossamfunn og ideer om synet på barnets plass i familien. Min tilnærming har vært at de ulike forståelsene og erfaringene jeg har med meg må undersøkes med nysgjerrighet, for ikke å bekrefte min egen teori.

3.3 Valg av forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming

Innenfor forskning er det to ulike forskningstradisjoner; den kvalitative og den kvantitative tradisjonen. Den kvantitative forskningstradisjonen eller den positivistiske forskningen søker å forklare fenomener som iakttas på avstand med et stort utvalg (Bjørndal & Hofoss, 2015, s. 21). Vektleggingen blir på utbredelse og antall, gjennom en statistisk generalisering av et sosialt fenomen (Thagaard, 2013, s. 18). Det søkes å gi beskrivelser av virkeligheten i form av

tall og tabeller og det kreves et større antall informanter (Ringdal, 2007, s. 22). Den kvalitative eller den hermeneutiske forskningen baseres på tekstdata (Ringdal, 2007, s. 22) og søker å forstå og fortolke fenomener (Bjørndal & Hofoss, 2015, s. 21). Denne tilnærmingen gir mulighet for å gå i dybden på et sosialt fenomen (Thagaard, 2013, s. 11). Tilnærmingen innebærer å innhente rik og utfyllende beskrivelser av fenomener i informantenes liv (Dragset & Ellingsen, 2011). Forskeren kommer nær sine informanter og søker å oppnå en forståelse av sosiale fenomener gjennom fortolkninger av datamaterialet (Thagaard, 2013, s. 12). For å undersøke minoritetsforeldres opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapi er det et veldig begrenset utvalg informanter. En statistisk generalisering er derfor ikke mulig. I tillegg vil studien innebære å studere personlige og til dels sensitive emner. Disse to momentene taler til fordel for den kvalitative tilnærmingen og ut ifra mitt vitenskapsteoretiske utgangspunkt har jeg derfor vurdert denne som mest hensiktsmessige for studien.

3.4 Kvalitativt forskningsintervju

I dette studiet søkes det dybdeforståelse av informantenes unike erfaringer og deres opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapien. Jeg har derfor valgt å benytte meg av kvalitativt forskningsintervju som ifølge Thagaard (2013, s. 95) skaper et godt utgangspunkt for å innhente fylldig informasjon om den enkelte informantens erfaringer, tanker og følelser. I denne studien skal intervjuene gi god tilgang til informantenes opplevelser og refleksjoner over egen livssituasjon (Thagaard, 2013, s. 95). Dette samsvarer med min studies fenomenologiske og hermeneutisk tilnærming der jeg søker en dypere forståelse og sett fra deltakernes side.

Jeg har valgt å bruke et semistrukturert intervju. Dette fordi et semistrukturert intervju gir meg som intervjuer mulighet til å følge informanten i deres historie og det de er opptatt av der og da. Min oppgave er å gå gjennom de ulike temaene i intervjuguiden som er fastsatt på forhånd. Rekkefølgen av spørsmålene kan derimot være fleksibel (Johannessen et al., 2006, s. 139). Intervjuene kan fremstå mer som en dialog enn et intervju med spørsmål og svar (Johannessen et al., 2006, s. 135). Det åpner også opp for en fleksibilitet ved å kunne stille

spørsmål og komme inn på temaer som ikke var planlagt på forhånd (Kvale & Brinkmann, 2009).

3.5 Utforming av intervjuguiden

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009, s. 51) er det her en viktig forutsetning at forskeren har god kunnskap om tema for å kunne formulere relevante spørsmål. Dette sees på som en avgjørende faktor for å tilegne seg ny kunnskap. I forkant av utformingen av den semistrukturert intervjuguiden leste jeg derfor forskning prosjektene til Bufdir «Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet», som ble publisert i juni 2017 (Berg et al., 2017) og NOU 2014:8 «Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd» (NOU 2014:8). Jeg studerte også Heaps (2005) gruppeteori. Relevant var også artikkelen «Cross-cultural collaboration to deliver The Incredible Years Parents Program» Webster-Stratton (2009), som handler om flerkulturelle DUÅ grupper. Til slutt, studerte jeg også tolketeori i Hanne Skaaden (2013) «Den topartiske tolken». Kunnskapen som jeg tilegnet meg, og mine erfaringer som gruppeleder i DUÅ ble brukt for å formulere gode og utfyllende spørsmål til intervjuguiden.

Jeg la vekt på å formulere spørsmålene så åpne som mulig. Dette for at informanten skulle reflektere over temaene som ble spurt om og legge til rette for at oppfølgingsspørsmål åpner for fyldig og nyansert informasjon. I tillegg skulle spørsmålene sikre at jeg fikk økt kunnskap om de sentrale temaene jeg ville undersøke (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 122).

Jeg ønsket i utgangspunktet å gjennomføre et prøveintervju fordi jeg ville kvalitetssjekke min intervjuguide og øve på intervjusituasjonen og teste tidsbruken. Dette lot seg imidlertid ikke gjøre da det ikke var et stort nok antall informanter. Jeg valgte derfor å gjennomgå min intervjuguide sammen med min kollega Inger Bjerga. Hun er gruppeleder i DUÅ og har i løpet av sitt master-prosjekt intervjuet minoritetsforeldre omkring temaet minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi som tiltak i barnevernet. Etter denne gjennomgangen ble noen spørsmålsformuleringer endret for å gjøre dem mer konkrete. Et eksempel på spørsmål som ble endret: Hvordan opplever du at du brukte ditt non-

verbale språk i gruppen? Dette ble endret til: Hvordan opplever du at du brukte kroppsspråket i gruppen? Deretter sendte jeg intervjuguiden til min veileder for endelig gjennomgang. Den fullstendige intervjuguiden er vedlagt (vedlegg 3).

3.6 Utvalg og rekrutering

Utgangspunktet for studiet er at jeg skal undersøke hvordan minoritetsforeldre opplevde å bruke tolk i gruppeterapi ved BFH. BFH ved Årstad og Bergenhus er det eneste barnevernstiltaket i Bergen som har dette gruppetilbud til minoritetsforeldre som bruker tolk. Det var derfor kun aktuelt å rekruttere informanter fra egen arbeidsplass. For å få nok data innenfor rammen til en masteroppgave ønsket jeg å intervju fire til fem gruppedeltakere og endte til slutt på fire informanter. Jeg ønsket å gjøre et strategisk utvalg som betegnes ved at informantene er valgt ut på bakgrunn av kvalifikasjoner eller egenskaper som kan knyttets til problemstillingen og det teoretiske grunnlaget (Johannessen et al., 2006, s.106). Med utgangspunkt i min problemstilling var dette basert på at utvalget i studien har gått i gruppesamtaler for minoritetsforeldre ved BFH.

Det var ønskelig å rekruttere informanter fra DUÅ-grupper der jeg ikke selv har vært gruppeleder. Ønsket var bundet i at jeg opplevde å ha en god relasjon til deltakere jeg har vært gruppeleder for. Dette kunne være uheldig inn i en intervjusituasjon ved at informanten kunne unnlate å gi negative tilbakemeldinger på gruppelederrollen. I gruppen som skulle avsluttes juni 2020 var det syv deltakere som kunne rekrutteres. Prosjektet ble presentert i et gruppemøte og deltakerne fikk utlevert et informasjonskriv. Gruppedeltakere som var interessert i å delta, gav beskjed til gruppelederne ved neste gruppemøte at de ønsket å delta og jeg kunne deretter ta kontakt. Fire deltakere som ikke hadde behov for tolk under intervjuet som meldte sin interesse. En av disse var engelsktalende og intervjuet kunne derfor gjennomføres på engelsk. Jeg vil presisere at informantene snakket tilstrekkelig godt nok norsk til også å la seg intervju uten tolk. I gruppesammenheng var likevel ikke norsk-kunnskapene tilstrekkelige sett opp mot temaene i gruppen. Utover dette har ikke gruppelederne mulighet for å kontrollere i hvor stor grad gruppedeltakerne får med seg innholdet uten å bruke tolk. I tillegg er det vanskelig for gruppedeltakerne å forstå hverandres uttalelser på norsk uten bruk av tolk.

En deltaker ønsket helst ikke å delta, men var villig til å stille dersom det ikke ble rekruttert nok deltakere. En annen deltaker som var avhengig av tolk under intervjuet meldte sin interesse. Jeg valgte å intervju de fire deltakere som ikke trengte tolk under intervjuet, for å kunne sikre det etiske dilemmaet som omhandlet å bruke tolk. I perioden intervjuene skulle gjennomføres var det på grunn av Covid-19 tiltakene i kommunen vanskelig å bestille tolk noe som også påvirket avgjørelsen.

3.7 Valget om ikke å bruke tolk

Gruppelederne i gruppen jeg rekrutterte fra formidlet at det var flere gruppedeltakere som snakket tilstrekkelig godt nok norsk til å gjennomføre intervjuene uten tolk.

Bruk av tolk er et ekstra ledd i kommunikasjonen som igjen kan føre til misforståelser. På den andre siden i vurderingen ligger muligheten for å gå glipp av viktig informasjon ved ikke å bruke tolk. Jeg vurderte også hvorvidt det er etisk mest riktig å bruke tolk når deltakerne benytter seg av de samme tolkene fra Tolketjenesten i Bergen Kommune i andre kommunale tjenester. Dette kan være i møter med barnehager, skoler, NAV og barneverntjenesten. En konsekvens for informantene kan være at det blir ubehagelig å snakke fritt om tolkens bidrag i gruppen. Ut ifra en helhetsvurdering kom jeg frem til at bruk av tolk under intervjuene ikke nødvendigvis ville ha en positiv innvirkning på informantene og studiet, sett i forhold til de potensielt negative konsekvensene.

3.8 Presentasjon av informantene

For å ivareta de fire informantenes anonymitet velger jeg å presentere dem med noen endringer i alder og antall barn. Nasjonaliteten til informantene blir holdt skjult. Informantene er to mødre og to fedre. Alle er fra afrikanske land og har omsorg for barn i alderen fire til tolv år. Mødrene hadde henholdsvis to og fem barn, og fedrene hadde to barn hver. Informantene har bodd i Norge fra 4 til 8 år. Tre av dem var gift og en var enslig forsørger. Tre av dem gikk på skole og en var i jobb. En av mødrene hadde gått i individuell veiledning i to år i forkant av gruppeoppstart. De andre tre hadde hatt innledende samtaler i forkant av gruppeoppstart. I den individuelle veiledningen og i de

innledende samtale ble det benyttet tolk for tre av informantene. Ingen av informantene hadde selv tatt kontakt med barnevernet for å få råd og veiledning.

3.9 Å forske på egen arbeidsplass

Å gjennomføre et forskningsprosjekt på egen arbeidsplass gir ekstra utfordringer. En forutsetning er at jeg som forsker er bevisst og reflektert i forhold til ulike problemstillinger. Som gruppeleder for åtte minoritetsgrupper i DUÅ ved BFH og har det gitt meg erfaringer om hvordan tolking kan fungere godt. Jeg har også erfaring med hvor utfordrende det er både for deltakerne, tolkene og gruppelederne når tolkingen ikke fungerer godt. Uten et bevisst forhold mine erfaringer kunne det tenkes at dette kunne påvirke mine spørsmålsformuleringer under intervjuene og funnene mine.

Når det forskes på egen arbeidsplass, kan jeg oppleve å få kritikk eller gjøre uheldige funn i studien. Dette kan påvirke min relasjon til mine kollegaer og samarbeidspartnere i Tolketjenesten i Bergen Kommune. Gruppelederne har hele tiden jobbet for å bedre gruppetilbudet ved BFH ved å evaluere hvert gruppeløp med den hensikt å finne de beste løsningene for den enkelte gruppen. BFH har også samarbeidet med Tolketjenesten og opplevd et stort engasjement fra dem for å kunne tilrettelegge tolkingen på best mulig måte. I mitt arbeid, og i løpet av dette prosjektet har jeg opplevd det slik at min arbeidsgiver og Tolketjenesten ønsker konstruktive tilbakemeldinger, og eventuelle negative funn vil derfor også bli godt mottatt og vil kunne bidra til forbedringer.

Videre må jeg være bevisst på muligheten for å få en sterk indentifisering med informantene slik at jeg unngår å rapportere og fortolke i større grad enn ønskelig fra informantenes perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 92). Jeg har i alle faser av prosjektet strebet etter å være bevisst og refleksiv i forhold til disse utfordringene, og opplever at jeg har hatt en god læreprosess.

3.10 Gjennomføring av intervjuene

Bergen Kommune hadde utarbeidet retningslinjer for håndtering av smittevernstiltakene i Covid-19 pandemien på det tidspunktet intervjuene skulle gjennomføres. Innholdet i retningslinjene gjorde at jeg vurderte det som nødvendig å gjennomføre dem i lokalene til BFH. Lokalene ved BFH overholdt retningslinjene i forhold til størrelse og det var etablerte rutiner for smittehåndtering. Videre ble det vurdert at lokalene ved BFH ville utgjøre en trygg ramme for intervjuene. Informantene ble forespeilet denne muligheten og samtlige ønsket å gjennomføre intervjuene ved BFH. Informantene valgte selv tidspunktet for gjennomføringen. Tre av informantene ønsket å gjennomføre intervjuet i forbindelse med møter ved BFH, enten i forkant eller etterkant. Da unngikk de å måtte bruke ekstra tid til transport i forbindelse med intervjuet. Den siste informanten arbeidet i nærheten av BFH og ønsket å gjennomføre intervjuet før arbeidsstart. Intervjuene ble gjennomført i et møterom ved BFH. I forkant av intervjuet gikk jeg gjennom informasjonsskrivet på nytt for å sikre at informantene kjente sine rettigheter (vedlegg 1). Dette også for å sikre at de forsto hva vi skulle gjøre. Deretter ble samtykkeerklæringen lest og signert (vedlegg 2).

Jeg gjennomførte et tverrkulturelt semistrukturert intervju med informantene. Keats (2000) viser til viktige faktorer som kan være avgjørende for å gjennomføre et tverrkulturelt intervju på en god måte. Intervjueren bør være direkte omkring tabubelagte temaer. Videre skal intervjueren være bevisst på å ha direkte øyekontakt under dialogen. Denne siste faktoren er kulturelt betinget, og avhenger om en kvinne intervjuer en mann eller omvendt. Jeg var meg bevisst disse punktene under intervjuene. Den siste faktoren kunne ikke tas hensyn til siden det var kun jeg som skulle gjennomføre intervjuene.

På forhånd av intervjuene hadde jeg forberedt meg på å være lyttende, i tråd med den fenomenologiske og hermeneutiske tilnærmingen (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg var bevisst på min rolle som intervjuer og at denne er forskjellig fra rollen min som veileder og terapeut. I starten av det første intervjuet ble jeg i større grad avbrutt da jeg sjekket ut om jeg hadde forstått informantene rett. Fra det andre intervjuet ble jeg mer avslappet i forhold til intervjuguiden og greide i større grad å være der informanten var. Jeg oppfordret dem utdype sine utsagn og kom i større grad med oppfølgings spørsmål. Min erfaring underveis i

intervjuene var at det var ulike temaer som jeg ønsket å gå dypere inn på. Da jeg stilte utdypende spørsmål fikk jeg noen ganger følelse av at informantene ikke ønsket å utdype temaet. Jeg avsluttet da disse sidesporene og gikk videre i intervjuguiden. I ettertid kan det tenkes at dette kan henge sammen med at jeg var helt ny i intervjurollen. I tillegg var jeg sensitiv overfor informantene mine, da det av etiske hensyn ikke var ønskelig at informantene skulle dele mer enn de selv var komfortabel med. Dette fordi intervjuet skulle være en god opplevelse for informanten, og for at de ikke skulle angre i etterkant.

3.11 Transkribering

Jeg brukte en digital opptaker av merket Olympus under intervjuene. På forhånd øvde jeg på bruken av denne for å sikre at det tekniske utstyret fungerte under intervjuene, noe som blir anbefalt (Trost, 2005). I etterkant av intervjuene ble lydfilene transkribert fra muntlig til skriftlig form og jeg valgte å referere tett opptil informantenes uttalelser. Noen ord ble oversatt til bokmål for å øke lesbarheten og av hensyn til informantenes anonymitet. Ett intervju ble gjennomført på engelsk og her falt valget på oversette til bokmål under transkriberingen.

Jeg valgte å gjøre transkriberingen selv for å bli kjent med og få større innsikt i innholdet i intervjuene. I tillegg var dette med på å starte refleksjonsprosessen rundt analysen og jeg skrev ned tanker og ideer som oppsto underveis. Alle pausene ble markert i intervjuene med ett punktum for hvert sekund det var stillhet. Jeg transkriberte også latter og lyder som emh, eeh. Det var til tider utfordrende å transkribere da setningsoppbyggingen var ulik den norske setningsoppbyggingen. Egennavn og navnet på de ulike språkene er utelatt for å sikre anonymiteten til informantene. Da transkriberingen var ferdig valgte jeg å høre igjennom intervjuene på nytt samtidig som jeg leste transkripsjonen for å sikre at jeg hadde oppfattet riktig. Ifølge Braun & Clarke (2006, s. 88) trenger ikke transkriberingsmaterialet til tematisk analyse nødvendigvis å være en detaljert transkripsjon. Det vil kunne være opp til den enkelte forsker å vurdere hvor detaljert det transkriberte materialet trenger å være (Braun & Clarke, 2006, s.88). Jeg valgte en detaljert transkribering for å sikre at jeg var tro til det informantene hadde formidlet.

3.12 Analysemetode

I analysearbeidet har jeg valgt en tematisk analyse inspirert av Braun & Clarke (2006). Dette er en seks-stegs tematiske analyse-modell. Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og se mønstre i informasjon, og brukes som et verktøy for å organisere og forklare forskningsinformasjon som har rike beskrivelser. Tematisk analyse retter søkelys på det som blir formidlet i intervjuet og har mindre fokus på strukturen. Det fokuseres på hvem det er snakket med og selve konteksten. Metoden er mye brukt uten at det er en klar enighet om hvordan forskeren egentlig gjennomfører selve analysen (Braun & Clarke, 2006). Dette er også grunnlaget for kritikken av metoden, da det kan være vanskelig for andre forskere å gjenskape eller etterprøve forskningen uten å vite hvordan analysen ble gjennomført. I denne studien vil jeg derfor beskrive min analyse nokså detaljert for å gi andre et grunnlag for å etterprøve, kritisere, eller gjennomføre lignende studier.

Tematisk analyse passer inn i flere ulike epistemologiske perspektiver og vitenskapssyn (Braun & Clarke, 2006), og det passer godt med mitt studies vitenskapsteoretiske utgangspunkt. Analysen ble gjennomført i seks steg som beskrevet nedenfor.

Steg 1. Bli kjent med datamaterialet:

I tematisk analyse anbefales det at forskeren selv transkriber intervjuene, som et første steg for å bli godt kjent med datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 87). Jeg transkriberte derfor alle intervjuene selv. Deretter ble dataene gjennomleste flere ganger. Dette fordi det er viktig å bli kjent med materialet både i bredde og dybde. I tillegg lyttet jeg på intervjuene. Ved siste gjennomlesning noterte jeg stikkord og de umiddelbare refleksjonene, samt ulike betraktninger og ideer som oppsto. Forskeren bør ha en ide om innholdet i datamateriale som den møter i steg to (Braun & Clarke, 2006, s. 88).

Steg 2. Genere innledende koder:

Steg to innebærer å analysere seg frem til fremtredende koder ut fra datamaterialet (Braun & Clarke, 2006 s. 88). Jeg søkte etter koder som kunne identifisere spesielle trekk ved dataene og som kunne understøtte studiens formål. De innledende kodene skal

representere det mest grunnleggende aspektet for datamaterialet som kan vurderes på en meningsfull måte (Braun & Clark, 2006, s. 89).

Jeg leste først intervjuene på nytt hver for seg, uten å ha problemstillingen og forskningsspørsmålene i fokus. Analysen ble da datadrevet, som vil si at man leter etter temaer basert på de kodene som er i datamaterialet. Rød og blå penn ble brukt for å streke ut nøkkelord, som igjen ble noterte i margen.

Deretter noterte jeg ned alle nøkkelordene på tvers av de ulike spørsmålene for hvert intervju, det vil si at datamaterialet ble komprimert. Dette er en induktiv fremgangsmåte, hvor de ulike temaene og nøkkelordene blir styrt av datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 88; Thagaard, 2013, s. 187). Kvalitativ analyse er preget av både en induktiv og deduktiv tilnærming til informasjonsmaterialet. Den induktive prosessen, som forklart over, innebærer at forskeren arbeider med den transkriberte teksten og trekker ut begreper. Forskeren tar utgangspunkt i utvalgte forskningsdata og skaper forståelse av de ulike temaene som blir utforsket (Thagaard, 2013, s. 157-160). Deduktiv tilnærming er når datamaterialet er teoridrevet og det søkes etter forutinntatte rammer (Braun & Clarke, 2006, s. 84). Jeg valgte så å lese gjennom materialet igjen og knyttet det opp mot forskningsspørsmålet, dette for å sikre at forskningsspørsmålet ble besvart. Dette gav et nytt lag i analyseprosessen.

Deretter analyserte jeg svarene på hvert intervju spørsmål fra alle besvarelsene samtidig, og noterte nøkkelord. Dette gav en ny type oversikt, der informantenes negative opplevelse kom bedre frem. Videre ble det tydelig for meg at alle informantene var nokså samstemt i sine svar.

Steg 3. Søke etter tema:

I steg tre søkte jeg etter overordnede tema og samlet de relevante kodene i disse. Deretter så jeg på hvordan disse kodene kunne kombineres. Resultatet ble samlet i hoved- og undertemaer. Jeg fulgte Braun & Clarke (2006, s. 90) sin anbefaling om å ta vare på koder som ikke passet inn i hoved- og undertemaene, siden disse kan vise seg å være viktig senere i analysen.

Forskeren står fritt til å bestemme hvordan de ulike temaene og kodene er valgt, men jeg har søkt å være konsistent og transparent. Jeg valgte å systematisk samle de koder som passet sammen på samme ark, og med ulike overskrifter. Til slutt hadde jeg ni ark med koder som igjen utgjorde ulike kategorier. Temaene som fremkom var funnet i en induktiv prosess, siden disse hadde sitt utspring i datamaterialet.

I prosessen der jeg jobbet med kodeord og tema, jobbet jeg parallelt med faglitteratur, for å få en oversikt over hva som kunne være kodeord og hva som kunne være tema. Thagaard (2015, s. 160) beskriver at et kodeord skal gi et meningsinnhold til et utsnitt av datamaterialet som er innhentet. Når kodingen er ferdig, kan forskeren se ulike sammenhenger og kategorisere kodene. Ulike tema kan da komme frem og bli utgangspunktet for den videre analysen. Jeg samlet derfor kodeordene i grupper som kunne ligge tematisk nær hverandre. Dette ble utgangspunktet for de foreløpige temaoverskriftene ut fra ord som kunne være samlende for gruppen med kodeord. Jeg knyttet så forskningsspørsmålet mitt opp mot kodeordene og det fremkom fire ulike tema som jeg valgte å gå videre med.

Steg 4. Kritisk gjennomgang av temaene:

I steg fire trakk jeg ut de fire temaene som ble identifisert i steg tre og slik det er beskrevet av Braun & Clarke, (2006, s. 91). Dataene ble evaluert innenfor hvert tema og jeg analyserte hvorvidt de gir mening i relasjon til hverandre og om de samtidig skilte seg ut fra andre tema. Dette kan gi tydelige avgrensninger dersom forskeren har nok data som støtter et tema, eller dersom tema utgår eller sammenfaller med andre (Braun & Clarke, 2006, s. 91). For å avgjøre hvorvidt temaene reflekterte hele datasettet studerte jeg temaene i et metaperspektiv. Braun & Clarke (2006, s. 91) anbefaler derfor at dataene deretter gjennomgås på nytt, for å sjekke om noen koder er oversett fra fase to. Jeg analyserte derfor det kodete materialet mitt på nytt og så etter mønster som gav mening og som kunne knytte materialet sammen. I denne prosessen flyttet jeg kategorier og skapte nye tema. Jeg endte til slutt på tre temaer fra de fire opprinnelige. Til slutt leste jeg de transkriberte intervjuene enda en gang for å sjekke temaene opp mot sammenhengen i intervjuene. Samtidig sjekket jeg at temaene jeg hadde valgt reflekterte datamaterialet og forsikret meg at jeg ikke hadde oversett noen koder.

Steg 5. Definere tema og gi dem navn

I dette steget identifiserte jeg hva temaene egentlig handlet om, og hva som gjorde et tema interessant og hvorfor (Braun & Clarke, 2006, s. 92). Prosessen skulle lede frem til beskrivende og konsise navn på temaene, samt på undertemaer.

Jeg laget en oversikt over funnene i form av en matrise, der jeg listet de tre temaene og undertemaene til disse. Dette gav meg god oversikt og tydeliggjorde temaene og sammenhengene mellom dem. Ikke minst ble det tydeligere dersom tema med undertema overlappet hverandre, eller om disse kunne stå for seg selv. I denne prosessen jobbet jeg med navnene på temaene, noe som ble en lang prosess og navnene ble endret flere ganger. Samtidig ble undertemaene konkretisert. I denne prosessen valgte jeg å gå tilbake til transkripsjonene og leste sitater på nytt og i dets sammenheng. Dette gav ny mening til noen av dem, og endring av ett tema. Jeg jobbet også med navn på undertemaene i denne fasen, noe som resulterte i at det sjette trinnet ble lettere å jobbe med.

Steg 6. Produsere rapport

I det siste steget skal funnene presenteres (Braun & Clarke, 2006, s. 93). Jeg brukte matrisen fra steg fem som utgangspunkt når jeg skrev ut funnene. Temaene ble presentert og underbygget med sitater fra de ulike intervjupersonene. Jeg jobbet deretter med å finne en god presentasjonsform, slik at sitatene skulle gi mening.

3.13 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie og begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet har da en noe annen betydning enn reliabilitet og validitet som vi også kjenner fra kvantitativ forskning (Thagaard, 2013, s. 22). I kvalitativ forskning skal tolkningen ses i sammenheng med den fenomenologiske og hermeneutiske forståelsesrammen (Thagaard, 2013, s. 23). I min oppgave har jeg derfor valgt å bruke begrepene troverdighet og bekreftbarhet da disse er mer gjenkjennbare innen kvalitativ forskning.

Troverdighet handler om hvor nøyaktig og pålitelig forskningen er (Johannesen et al., 2006, s. 199). Bekreftbarhet handler om hvorvidt studien undersøker det den er ment å

undersøke, altså i hvilken grad den er gyldig (Johannesen et al., 2006, s. 199). Det vil si om jeg har klart å «få tak i» mine informanternes opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapi. Overførbarhet refererer til i hvilken grad man kan overføre studiens funn til ny kunnskap i andre sammenhenger (Thagaard, 2013, s. 23). Begrepene troverdighet og bekreftbarhet har utgangspunkt i kvantitativ forskning der de blir omtalt som relabilitet (reliability) og validitet (validity) av en studie.

Begrepet bekreftbarhet i en kvalitativ studie omhandler studiens gyldighet av de ulike valgene og tolkningene som forskeren har gjort i prosessen gjennom studiet (Thagaard, 2013, s. 204). For å sikre bekreftbarhet har jeg vært bevisst på min egen rolle gjennom hele studiet. Etter at prosjektplanen min var godkjent ble jeg intervjuet av en medstudent omkring min egen forforståelse av studiet som skulle gjennomføres. Intervjuet varte i 30 minutter og ble transkribert. Det fremkom at ut fra mine erfaringer som gruppeleder for DUÅ-grupper med bruk av tolk hadde jeg en forventning om å kunne finne at deltakerne opplevde gruppen som nyttig for dem. Det fremkom også at jeg forventet at det var utfordrende med flere tolker i gruppen, da ventingen kunne skape frustrasjon og kjedsomhet. Videre var det en forventning om at tolkens kjønn ville påvirke tolkeopplevelsen for informantene. Ut fra funnene i min studie viser det seg at informantene ikke opplevde at kjønn hadde en innflytelse på deres opplevelse av å bruke tolk i gruppen. Dette er til forskjell fra andre studier og ulike anbefalinger jeg har lest (Jareg & Pettersen, 2006, s. 48; Kvale & Brinkmann, 2009, s. 156). Jeg ser at jeg prøvde å utdype dette i intervjuene, men at informantene var veldig tydelig på at de ikke opplevde det som relevant. Jeg var bevisst mine forventninger slik at de i minst mulig grad skulle påvirke meg i analyse prosessen og mine tolkninger.

Bekreftbarheten kan styrkes ved å tilbakeføre resultatene til informantene (Johannesen et al., 2006, s. 199). Informantene mine fikk tilbud om å lese transkripsjonene. En av informantene ønsket dette, men kom ikke med tilbakemelding.

En metode for å sikre både bekreftbarhet og troverdighet er vedvarende observasjoner og metodetriangulering. Vedvarende observasjon omhandler å investere nok til å bli kjent med feltet man skal forske innenfor (Johannesen et al, 2006, s. 199). Dette har jeg gjort ved å være gruppeleder selv, vært observatør i andre tilsvarende grupper og i veiledning sett

videoer av ulike grupper. Dette hjelper meg til å kunne skille mellom relevant og irrelevant informasjon og bygge tillitt til mine informanter (Johannesen et al, 2006, s. 199). Likeledes kan det bidra til at jeg har oversett nyanser som ikke samsvarer med mine erfaringer med feltet. Det kan også ha ført til at jeg ikke har stilt spørsmål som kunne gitt meg annen og viktig informasjon, og kan derfor utgjøre en begrensning for prosjektet (Thagaard, 2013, s. 86). Bevisstheten rundt denne mulige begrensningen har jeg hatt gjennom hele prosjektet.

Troverdighet omhandler pålitelighet, og der det gjøres en kritisk vurdering av studiet for å si noe om forskningen er gjort på en pålitelig og tillitsvekkende måte (Thagaard, 2013, s. 201). For å styrke troverdigheten i min studie har jeg gitt en inngående beskrivelse av konteksten til studiet (Johannesen et al, 2006, s. 199). Videre vil en åpen og nøyaktig beskrivelse av fremgangsmåten under hele forskningsprosessen øke troverdigheten (Johannesen et al, 2006, s. 199). Jeg har tilstrebet å være transparent gjennom hele studiet ved å presentere steg for steg for hva jeg har gjort og hvilke valg som har blitt tatt gjennom hele forskningsprosessen. Videre blir studiets epistemologiske ståsted beskrevet og min forforståelse av temaet

Overførbarhet omhandler vurdering av hvorvidt forståelsen forskeren har utviklet innenfor rammene av studien som er basert på en enkelt undersøkelse, kan være gjeldene i andre sammenhenger (Thagaard, 2013, s. 23). Det kan knyttes opp mot om tolkingene skaper gjenklang hos lesere med kjennskap og erfaring med fenomenet som er blitt studert (Thagaard, 2013, s. 194). Formålet med studien har vært å fortolke de ulike erfaringene informantene delte under intervjuene. Studien vil kunne ha en overførbarhet ut ifra ulikegjenkjennelse fra leserne.

3.14 Tillatelser og etiske problemstillinger

Dette forskningsprosjektet ble godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) med referansekode 182772, den 11.05.2020 (vedlegg 5). Jeg undersøkte med NSD om mitt prosjekt kvalifiserte til å søke Regional komite for medisinsk forskningsetikk. NSD meldte tilbake at prosjektet ikke kvalifiserte til en slik søknad.

Jeg har både skriftlig og muntlig opplyst at de på hvilket som helst tidspunkt kan trekke sitt samtykke uten begrunnelse. Videre informerte jeg at det ikke ville gi noen praktiske konsekvenser for dem eller at det ikke ville ha noe påvirkning for et eventuelt videre samarbeid med BFH (vedlegg 1). Informantene gav skriftlig samtykke til deltakelse (vedlegg 2). Alt skriftlig materiale, samt lydopptakene ble oppbevart etter gjeldene forskrifter fra NSD. Disse vil bli slettet og makulert når masteroppgaven er ferdig vurdert, senest innen 31.12.2021.

Selv om informantene fikk informasjon som også ble gjennomgått sammen med dem er det et usikkerhetsmoment om de har forstått alt. Informantene hadde tolk tilgjengelig når de fikk informasjonsskrivet utlevert, men studier viser at det til tross for bruk av tolk kan være informasjon som ikke blir forstått (Øvrig, 2007).

Minoritetsforeldre i kontakt med barneverntjenesten kan være en sårbar gruppe. Det kan være vanskelig å snakke om erfaringer i et hjelpeapparat som de selv er brukere av. Kvale & Brinkmann (2009) viser til at det skal tas hensyn slik at risikoen for at en informant blir negativt belastet blir minimal. For å minimere denne muligheten fikk informantene telefonnummeret mitt. De fikk da muligheten til å ta kontakt dersom de ønsket å snakke om følelser, tanker eller ideer som oppsto i etterkant av interjuvene. Jeg formidlet også at de kunne kontakte gruppelederne som de hadde en god relasjon til hvis det opplevdes som enklere. Ingen av informantene benyttet seg ikke av dette tilbudet.

De gjeldene smittevernstiltakene i forbindelse med Covid-19 pandemien på tidspunktet for intervjuene gjorde at jeg vurderte at disse ble best i varetatt ved BFH. Å la informantene selv velge hvor de ønsker å gjennomføre intervjuet kan imidlertid være med på å redusere en eventuell belastning ved å delta i prosjektet (Forskningsetiske komiteer, 2016).

Totalvurderingen rundt smittevern gjorde at jeg ikke kunne la informantene velge fritt hvor de ønsket å gjennomføre intervjuene.

En av utfordringene mine ved å forske på egen arbeidsplass har vært å anonymisere mine informanter overfor mine kollegaer. Jeg har tilstrebet å anonymisere så godt som mulig og har vært åpen om dette til mine informanter. Jeg understreker at mine informanter også blir

ivaretatt av at mine kollegaer er underlagt taushetsplikt etter Lov om barneverntjenester (Barnevernloven, 1992).

Transkribering fremmer et etisk spørsmål omkring innholdet i temaene som informantene har uttalt seg om. Temaene kan være følsomme og det er viktig å ivareta konfidensialiteten overfor informantene, tolkene og gruppelederne. Jeg valgte å blant annet å ikke skrive hvilket fremmedspråk informantene nevnte i intervjuene, slik at både informantene og tolkenes anonymitet ble ivaretatt. Videre valgte jeg å utelate navnene til gruppelederen når disse ble omtalt ved navn. Kvale & Brinkmann (2009, s. 195) viser til at ordrett transkribert muntlig språk kan fremstå som om informanten er usammenhengende og har en forvirrende tale. Dette kan føre til at informanten blir fornærmet og kan også medføre en uetisk stigmatisering av enkelt personer eller grupper. Jeg har derfor valgt å omskrive noen av setningene som blir brukt i funnkapitlet. Videre valgte jeg å bruke en litterær transkriberingsform som blant annet innebærer å unngå å skrive på informantenes dialekt, men heller omskrive til bokmålsform. Målsetningen er å ivareta personvern og anonymitet for informantene og ha fokus på meningsinnholdet i teksten (Kvale & Brinkmann, 2009).

4 Analyse

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for de tre hovedtemaene i studien, samt undertemaene som ble identifisert fra den tematiske analysen. Disse vil bli utdypet og underbygget med sitater fra informantene. Jeg har valgt å gjøre noen mindre endringer i sitatene for å øke lesbarheten og for ivaretagelse av informantenes konfidensialitet. Stiplede linjer i parentes [...] viser til at informantene snakket før, midt i, eller etter sitatet. Jeg har fjernet «emm og ehh» fra sitatene. Det er lagt ved et utsnitt fra et transkribert intervju for å vise hvordan utgangspunktet var (vedlegg 4).

Problemstillingen som var utgangspunktet for analysearbeidet, var følgende:

Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk?

Ut fra denne problemstillingen hadde jeg følgende to forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi?
- 2) Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

4.1 Presentasjon av temaer

Gjennom den tematiske analysen og de seks stegene beskrevet der, kom jeg frem til tre hovedtemaer og tilhørende undertemaer. Disse er:

1. Tolkens betydning for gruppedeltakerne
 - Tolken oppleves som viktig for kommunikasjonen
 - Tolkens språkferdighet og erfaring påvirker tolkeopplevelsen
 - Taushetsplikt skaper trygghet
2. Tolkingens innvirkning på gruppeforløpet
 - Tolking som tidstyv
 - Utfordringer med flere tolker i rommet
 - Tolking gir mulighet for refleksjon

3. Informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser
 - Gruppeledernes bidrag til bedring av tolkeopplevelsen
 - Viktigheten av aktiv bruk av grupperegler
 - Kroppsspråkets betydning i kommunikasjonen

4.2 Tolkens betydning for gruppedeltakerne

Gjennom intervjuene beskriver informantene sine opplevelser omkring bruk av tolk og betydningen av tolkens ferdigheter for gruppeterapien. Det var gjennomgående for alle informantene at de opplevde tolkene som viktig for forståelsen og kommunikasjonen i gruppen. Dette temaet kategoriseres i tre undertema: (1) Tolken oppleves som viktig for kommunikasjonen, (2) tolkens språkferdighet og erfaring påvirker tolkeopplevelsen, og (3) taushetsplikt skaper trygghet.

4.2.1 Tolken oppleves som viktig for kommunikasjonen

Informantene var tydelig på at det var viktig for dem å bruke tolk i gruppen, også selv når de behersker norsk til en viss grad i dagligtale. Dette synes å handle om at de ikke følte seg trygge nok på norskkunnskapene til å kunne gjennomføre gruppeløpet uten tolk, og at språket derfor var en barriere. Det bruktes ord og uttrykk de ikke forsto fullt ut og som hindret dem i å få en god helhetsforståelse når disse ikke ble oversatt. Deres opplevelse var at det kunne oppstå misforståelser og de kunne gå glipp av viktig informasjon. En informant uttrykte det slik:

Jeg lærer mye med tolk og jeg tør å snakke også. Vi mister mange ting hvis vi ikke har tolk. [...] Siden jeg ikke kan følge det gruppelederne sier, trenger vi tolk selv om vi kan norsk. Av og til trenger vi dem ikke, men det er viktig å ha tolk. (Informant A).

Informanten som her er sitert formidlet at tolken var viktig å ha i gruppen selv om vedkommende til en viss grad behersker norsk i dagligtale. Tolken var nødvendig for at informanten skulle få med seg hele innholdet i det som blir snakket om. Dette kan forstås som at bruk av tolk ble sett på som viktig for å sikre at de forsto alt som ble sagt også selv om gruppedeltakerne behersker norsk i dagligtale.

I tillegg kunne de unngå misforståelser i det som ble kommunisert ut i gruppen og informasjon som kom direkte fra gruppelederne. Informantene var opptatt av at tolken var viktig for å bedre kommunikasjonen begge veier. Dette til tross for at de ikke trengte tolking hele tiden. En informant formidlet det slik:

Jeg mener at tolk er veldig viktig. For eksempel kan jeg forstå mye, men noen ord er vanskelig for meg. Så hvis det er tolk forstår jeg bedre. For jeg hører hva dere sier, men jeg er ikke så flink i norsk. Når jeg har en god ide, er det viktig med tolk og det er lettere å bruke tolk. (Informant A).

Den siterte informant snakket om viktigheten av å bruke tolk for å bedre forståelsen av det som ble sagt, men også for å formidle ideer informant hadde. Dette var et uttrykk for at tolkingen bidro til å nyansere budskapet i det som ble snakket om. Dette var viktig for informantene ettersom de opplevde et press på å endre omsorgssituasjonen til barnet. Informanten viste til at forståelsen for helheten i det som ble formidlet påvirkes av at det er ulike ord som var vanskelig å forstå og derfor å respondere på. Evnen til å uttrykke seg korrekt økte ved bruk av tolk. Det kan forstås som en bedre ramme for god kommunikasjon der de kunne formidle sine ideer og meninger på en tilfredsstillende måte.

Noen ganger kan bruk av enkelt-ord som de ikke kunne, eller som de ikke forsto den hele betydningen av være problematisk for kommunikasjonen. Å få forståelse for enkelte ord via tolken var viktig for å skape klarhet og forståelse av ukjente ord. Tolkingen bidro til en bedre forståelse som igjen gav læring. En informant uttalte følgende:

Det er viktig å bruke tolk, det er for eksempel noen ord jeg ikke forstår og det blir vanskelig for meg. For dette er et veldig viktig kurs for meg, et veldig viktig kurs for oss alle. Siden kurset er så viktig for læring, må du ha tolk. Det er viktig for oss. Det er mange ord som er vanskelig [...] jeg vil ha kunnskap, men det er mange nye ord og jeg kjenner ikke disse orden og forstår ikke hva jeg skal gjøre. Derfor er det viktig for meg å ha tolk. (Informant C).

Informanten som her er sitert viste til viktigheten av å bruke tolk for å motta informasjon og tilegne seg kunnskap. Tolken ble viktig for å få forståelse for ukjente begrep. Informanten viste til at det er mange nye begrep som ble benyttet i gruppen som ikke skapte mening uten

at det ble tolket. Dette bidro til at informanten fikk en opplevelse av å ikke forstå eller å ha oversikt over forventningene og innholdet fra gruppelederne. Informanten viste til at den ønsket økt kunnskap gjennom gruppesamtalen og at tolken var viktig for å skape en god ramme for kommunikasjon. Dette kan forstås som at informantene mente at tolken bidro til økt helhetlig innsikt.

4.2.2 Tolkens språkferdighet og erfaring påvirker tolkeopplevelsen

Gjennom intervjuene, og uavhengig av spørsmålene, uttrykker informantene flere ganger at deres opplevelse av å bruke tolk ble påvirket av tolkens språkferdigheter og erfaring og kjennskap til konteksten for gruppesamtalen. De trakk frem hvordan tolker med gode språkferdigheter og erfaring med DUÅ-programmet var viktig for å oppnå gode diskusjoner. Informantene snakket om at gode diskusjonene var med på å øke deres forståelse omkring ulike ord og meninger i det som ble formidlet i gruppen. I tillegg bidro gode diskusjoner til bedre forståelse av ulike elementer i gruppeinnholdet. En informant beskrev hvordan tolkens ferdigheter påvirket tolkeopplevelsen på følgende måte:

Jeg opplever tolkingen som bra. Det kommer an på tolkens ferdigheter og erfaring [...]. Det ble gode diskusjoner og god forståelse for deltakerne. Dette er avhengig av hvem som kommer. Hvem som er dagens tolk. Ferdighetene til tolken er noen ganger som en oversetter og noen ganger som en tolk. Tolken setter alt sammen og får deg til å forstå hva og finner sammenhengene i følelsene og ideene. (Informant D).

Informanten viste her til at tolker med gode ferdigheter førte til at tolkingen ble satt sammen på en helhetlig måte. Det igjen skapte forståelse, noe som igjen var med på å øke forståelsen for ulike ord og uttrykk. Det førte til økt innsikt i det faglige innholdet som ble tematisert. I tillegg bidro det til å finne sammenhenger i ulike følelser og ideer som kunne komme underveis i gruppen. Det som formidles kan forstås som at tolkeopplevelsen er veldig forskjellig fra en tolk som kun oversetter ord for ord. Altså begrenset til en direkte oversettelse av ordene i samtalen og ikke en helhetlig tolking av budskapet innenfor den konteksten som samtalen skjer i. Denne forskjellen på oversetting og tolking påvirket hvordan kommunikasjonen forløp under samtalerne i gruppen. Informantene formidlet altså

at tolkens erfaring og evne til å bruke denne i konteksten bidro til økt læring og bedre kommunikasjon.

Informantene var også opptatt av hvordan tolkens morsmålsferdigheter gjorde en forskjell for forståelsen av gruppeinnholdet. Eksempelvis viste en informant til at en god tolk lytter til hele konversasjonen, for deretter å formidle dette på eget språk. Dette i motsetning til tolker som ikke hadde tilstrekkelig gode ferdigheter på morsmålet. Informantene viste til at det da ikke blir gitt en hel oversettelse, men: «De gir ord for ord oversettelse, de prøvde på en måte å gi ordene mening. De strever og kanskje de mister noen poeng fra undervisningen og jeg ble noen ganger forvirret» (Informant D). Informanten viste her til at en ord for ord oversettelse ikke skapte en helhetlig forståelse. Tolkene tilstrebede å oversette enkeltord korrekt, men evnet ikke å gi en helhetlig tolking av det som ble formidlet. Informanten fikk en opplevelse av at tolkene strevde og dette skapte en opplevelse av at tolkene gikk glipp av poeng som blir formidlet fra gruppedeltakerne og gruppelederne. En informant formidlet at forskjellen mellom en tolk som behersker språket flytende og en som ikke gjorde det er at førstnevnte fikk med seg og klarte å videreformidle hele budskapet i den rette konteksten. Informanten beskrev videre at denne forskjellen påvirket kommunikasjonen i gruppen.

Informantene beskrev dette på ulike måter. Det kunne være ord og uttrykk som var vanskelig for tolkene å forklare. Dette igjen førte til at gruppen måtte stoppe opp og bruke tid på avklaringer. Tolkens ferdigheter påvirket dermed hvor aktiv de opplevde å kunne være i gruppen. En informant uttrykte dette på følgende måte:

Hvis tolken som kommer ikke er flink, vet jeg at tolken ikke kan snakke og han ikke kan si det jeg vil formidle. Han kan ikke tolke. Så da vil jeg ikke si noe, bare høre og late som. Jeg blir lei og vil bli ferdig med timen. (Informant A).

Informanten som her er sitert viste til at tolker med mangelfulle tolkeferdigheter hindret en aktiv og god deltakelse i gruppen. Det ble formidlet en opplevelse av at det informantene ønsket å dele ikke ble oversatt på en god nok måte. Det førte til at informantene unngikk å delta aktivt i diskusjonene med sine refleksjoner og ideer. Gruppemøtet fremkom som kjedelig og informantene ble passiv og ønsket bare å bli ferdig med møtet.

Informantene var altså tydelig på at både språkferdigheter og erfaring påvirket tolkeopplevelsen og at begge deler var viktig for hvor aktiv de følte de kunne være. Gode språkferdigheter og erfaring med konteksten gav godt grunnlag for diskusjoner og økt forståelse.

4.2.3 Taushetsplikt skaper trygghet

Informantene gav tydelig uttrykk for at taushetsplikten var viktig for opplevelsen av å bruke tolk i gruppen. Informantene formidlet at det å vite at tolkene hadde taushetsplikt var med på å skape trygghet til tolken. Det ble formidlet på ulike måter at de måtte stole på at tolkene opprettholdt taushetsplikten sin overfor deres familier, venner og annet nettverk. Det å stole på at tolkene overholdt taushetsplikten var med å bidra til en opplevelse av å kunne fritt og åpent dele sine opplevelser i gruppen omkring de ulike temaene i gruppeløpet. En informant formidlet det på denne måten:

Det er bra å bruke tolk, det er veldig bra, jeg føler meg veldig trygg [...] at jeg vet at de har taushetsplikt, de har det, de kan ikke snakke med andre om dette. For eksempel med venner og familien [...] vi må stole på dem. Så jeg føler meg veldig trygg med tolk. (Informant A).

Informanten som her ble sitert formidlet en opplevelse av trygghet ved å kunne stole på at tolkene overholdt sin taushetsplikt. En annen informant formidlet det slik: «Det er trygt, de har taushetsplikt, det er slik at tolken ikke snakker med andre om det, det er trygt» (Informant C).

En informant uttrykte det på følgende måte: «Det er trygt for meg at tolkene har taushetsplikt. Det er hemmelig, og de kan ikke snakke med andre om det (Informant B).

Informanten som her er sitert viste til taushetsplikten førte til en opplevelse av trygghet. Tryggheten var basert på at tolkene ikke kunne snakke med andre om det som ble snakket om i gruppen.

Det kan forstås som at taushetsplikten hadde stor betydning for informantenes opplevelse av å bruke tolk i gruppen. De opplevde en trygghet for at taushetsplikten ble overholdt og dette gjorde at de snakket friere og kunne dele sine opplevelser og erfaringer i gruppen.

4.3 Tolkingens innvirkning på gruppeforløpet

Det neste temaet som kom fram fra analysen var tolkingens innvirkning på gruppeforløpet og hvordan kommunikasjonen forløp. Dette temaet har undertemaene: (1) Tolking som tidstyv, (2) utfordringer med flere tolker i rommet og (3) mulighet for refleksjon ved bruk av tolk.

4.3.1 Tolking som tidstyv

Samtlige informanter tok opp temaet om at tolking tar tid og beskrev tolkeprosessen som en tidstyv. Informantene opplevde at de måtte vente og at gruppemøtene gikk fort. De viste til at gruppelederne hadde ulike tema som skulle gjennomgås i løpet av gruppemøtet.

Tolkingen tok tid og informantene formidlet at dette var noe de tok hensyn til og at det påvirket flyten og tidsbruken i møtet. En informant opplevde at det påvirket opplevelsen av å ikke kunne være så aktiv som ønskelig. Dette gjaldt både med hensyn til de andre gruppedeltakere og gruppelederne som hadde et program de skulle følge denne timen. Det ble blant annet uttrykt slik:

Det er veldig vanskelig fordi når du har en stor gruppe og du føler at du tar mye tid fra andre. For du ser at gruppelederne reagerer, de har ikke så god tid. Så du risikerer at de henger etter. (Informant B).

Informanten som her er sitert viste til opplevelsen av at tolking tok tid, og hvordan dette påvirket gruppeforløpet. Vedkommende fikk en opplevelse av å ikke kunne være så aktiv i kommunikasjonen som ønskelig. Det som formidles her er at det å være aktiv deltakende kunne oppleves som vanskelig siden tolkingen tok tid, og informantene ville ikke være den som tok for mye av tiden.

Informantene vurderte det noen ganger slik at de ikke fritt kunne spørre selv da de hadde behov for avklarende spørsmål. Det ble noen ganger en vurdering omkring når det var passende å avbryte og ikke ødelegge for gruppeprosessen. En informant uttrykte det slik: «[...] så kanskje senere jeg spør hvis det er veldig viktig for meg, hvis jeg tenker at det er veldig viktig og jeg ikke vil gå glipp av det» (Informant D).

Informanten viste til at han noen ganger valgte å ikke spørre spørsmål for å ta hensyn til tiden det ville ta fra gruppen. Dette kunne derfor være et hinder for økt forståelse og deltakelse.

Informanten viste også til at det var forskjell mellom tempoet i tolkingen til de ulike tolkene. Dette førte til at informantene måtte være tålmodig og vente mye dersom tolkingen foregikk langsomt.

Det tar tid. Det skal tolkes og så til de andre, det tar tid. Vi må vente. Vi mister så mye tid. Gruppelederne har, de har så lite tid og mye å gjøre. Hvis de tolker noe, man vente til de er ferdig og så skal det tolkes. En tolk tolker fort og en tolker seint. Det tar tid, tiden går fort. (Informant A).

Dynamikken i gruppeprosessen ble ytterligere svekket når det var flere ledd som skulle tolkes. Det kan tyde på at informantene i opplevde tolkingen som en tidstyv og påvirket gruppesamtalen og hva de fikk tid til å ta med, men at det var forskjeller mellom tolkene.

4.3.2 Utfordringer med flere tolker i rommet

Det ble uttrykt omkring temaet tolking i grupper en opplevelse om utfordringer og at det var til dels kaotisk med flere tolker i rommet. Informantene opplevde at de hørte den andre språkgruppen samtidig. Dette påvirket konsentrasjonen til gruppedeltakerne og kunne flytte fokus. Informantene viste til at de måtte forholde seg til det andre språket, noe som gav forstyrrelser for dem. Det igjen gjorde at det kunne oppstå misforståelser. En informant formidlet det blant annet slik: «vi hører de snakke så det er litt kaos» (Informant B).

Informantene formidlet at flere deltakere snakket til tolken for å oppklare eller for å fortelle noe de var opptatt av underveis i gruppemøtet. Dette var med på å opprettholde opplevelsen av kaos. Informant A formidlet det på følgende måte: «Vi snakker på samme tid så det er da det blir kaos». Den siterte informanten beskriv at det oppsto kaos da gruppedeltakerne snakker samtidig med sine tolker for å få oppklaring i sin forståelse av det som blir sagt. Dette skapte forstyrrelser i grupperommet og påvirket konsentrasjonen til den enkelte.

Informantene var opptatt av at forstyrrelsen var til stede selv når det var erfarne tolker i gruppen. Det beskrevne kaoset påvirket den enkelte informant og resulterte i en negativ tolkeopplevelse. I tillegg kunne tolking i flere språkgrupper påvirke arbeidsforholdene til tolkene. Informant D sier eksempelvis:

Et annet poeng er når det er to språk er det for klassen er lik kaos. Fordi to tolker snakker samtidig og vi hører undervisningen. Når du har to, tre forskjellige språk, i min gruppe hadde vi to forskjellige språkgrupper. Så blir det to tolker som snakker samtidig og oppmerksomhet går i en og en retning. (Informant D).

Informanten som her er sitert viste til det kaos som oppsto da det var flere tolker i rommet. Det ble tolket samtidig og på forskjellige språk og dette førte til at det ble vanskelig å konsentrere seg om sin egen tolk. Dette kan tyde på at tolking i grupper med flere språk forstyrrer konsentrasjon blant informantene og at fokuset på det faglige innholdet ble svekket. Informantene var tydelig på at de opplevde en form for kaos når det var flere språk i gruppen og der tolking foregikk parallelt i flere språkgrupper.

4.3.3 Tolking gir mulighet for refleksjon

Undertemaet synes å vise at informantene opplevde at da det ikke ble tolket på deres eget språk gav det tid til å reflektere over temaet som ble diskutert. De reflekterte over egne erfaringer og tanker eller hadde refleksjoner over andre deltakers erfaringer eller utsagn. Det ble gitt uttrykk for at tolkingen gav rom for refleksjoner. Flere informanter uttalte at de brukte tiden tolkepausen gav til å reflektere over helheten i det som hadde blitt sagt. En informant beskrev det slik: «jeg bruker å tenke når det tolkes og tenker på hva som kommer etterpå, fordi alt henger sammen og jeg tenker mens de snakker» (Informant B).

Informanten som her er sitert viste til at hun brukte pausen som oppsto under tolkingen til å reflektere over hva hun hadde hørt og hvordan dette hang sammen med det hun hadde lært. Dette kan forstås som at tolkepausene gav en mulighet for å reflektere over de ulike temaene og de erfaringene som ble delt i gruppen og at dette var en mulighet informantene utnyttet.

En informant beskrev at hun satt og tenkte over hva de ulike mente med det de sa da det ble tolket i gruppen: «Jeg reflekter over når tolken tolker, hva mener hun med det eller hva mener han med det» (Informant C).

Informanten som her er sitert viser til at tolkingen gav rom for refleksjoner omkring meningsinnholdet i det de andre gruppedeltakerne formidlet. Dette synes å handle om at pausene som tolkingen medfører gav mulighet for refleksjon og undring underveis i gruppeløpet. Denne refleksjonen åpnet for å se helheten i det som ble formidlet og som de ellers kanskje ikke ville sett. De kunne reflektere over hvordan de selv forsto de ulike erfaringene til de andre gruppedeltakerne eller det som gruppelederne formidlet omkring de ulike temaene.

4.4 Informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser

Det tredje og siste temaet som oppstod fra den tematiske analysen var informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser. Informantene gav uttrykk for behovet for tilrettelegging fra gruppelederne slik at det er ett språk i hver gruppe. Videre var det behov for at gruppelederen og gruppedeltakerne opprettholdt gruppereglene. Den tredje og siste undertemaet var informantenes erfaring av bruk av kroppsspråk i gruppen. De nevnte erfaringene ble løftet frem som viktige bidrag til å bedre tolkeopplevelsen i gruppen.

4.4.1 Gruppeledernes bidrag til bedring av tolkeopplevelsen

Flere steder gjennom datamaterialet kom det tydelig til uttrykk et ønske om at gruppelederen organiserte gruppene slik at det var tolking kun på ett språk. Informantene var tydelig på at det ville bedre tolkeopplevelsen for dem hvis møtene ble organisert med kun en språkgruppe i hvert grupperom. En informant beskriver eksempelvis «De tar tolkene i hvert sitt rom, slik at de har hver sin gruppe. Det ville vært bra for kurset [...] det er litt mye med to tolker samtidig. Det går ikke at de snakker samtidig» (Informant C). Informanten begrunner det også med de kulturelle forskjellene mellom de ulike språkgruppen og at det hadde vært bedre å dele dem opp i flere smågrupper:

Det er et annet språk og det er veldig vanskelig. Det er viktig for meg å lære. Noen av de andre i gruppen snakker mye og har forskjellig kultur, det er vanskelig med forskjellig kultur. De snakker om egen kultur og det snakker også vi, men det er forskjellig kultur. Det er vanskelig. (Informant C).

Informanten som her er sitert beskrev både de språklige og de kulturelle utfordringene med flere språkgrupper samlet i en gruppe. Informanten sine erfaringer tilsa at det ville ha bedret tolkeopplevelsen ved at gruppeleder delte møtet i flere språkgrupper. Det kan forstås som at grunnlaget for læring da ville vært bedre.

Informantene formidlet at tolkeopplevelsen ville oppleves som bedre dersom gruppelederen la til rette for at det var kun en tolk å forholde seg til. En informant formidlet det på følgende måte: «Man konsentrerer seg om den andre gruppen også, jeg kan ikke bare konsentrere meg om min gruppe. Derfor sier jeg at en gruppe er best og man unngår misforståelser» (Informant A). Informanten som her er referert viste til erfaringen av at det var vanskelig å kun konsentrere seg om egen tolk og at gruppelederne kunne legge bedre til rette ved å arrangere språkgruppene hver for seg.

En informant formidlet det tydelig ved å si: «De i den andre språkgruppen kom ikke og det var bare en tolk på mitt språk. Den dagen var det god kommunikasjon på kurset» (Informant A).

Dette var et uttrykk for informantenes klare ønske om at gruppelederne kunne bidra til bedre tolkeopplevelse ved å organisere gruppene med en tolk i hver gruppe. De viste til at dette var det de opplevde som det ideelle for å kunne konsentrere seg. Dette gav bedre betingelser for kommunikasjon og læring i gruppen.

4.4.2 Viktigheten av aktiv bruk av grupperegler

Dette undertemaet ble dannet på bakgrunn av erfaringene som fremkom i datamaterialet relatert til overholdelse av gruppereglene. Generelt fremhevet informantene viktigheten av at både gruppe medlemmet, tolkene og gruppelederne var flinke til å etterleve gruppe reglene som ble etablert i felleskap i første gruppemøte. Overholdelse av gruppe reglene, eller mangel på sådan, var med på å påvirke hvordan tolkingen i gruppen

opplevdes. Det skal sies at informantene la vekt på forskjellige regler de fant som viktige å overholde. En informant beskrev eksempelvis at tolkeopplevelsen ble ødelagt hvis de ikke forholdt seg til grupperegelen om at deltakerne var stille når andre snakker og sa: «jeg vet ikke hva jeg hører da» (Informant D). Informantene viste til at regelen om å snakke en om gangen i gruppen førte til at det ble større ro. Informantene var opptatt av at det måtte tas hensyn til tolkingen slik at de fikk mulighet til å høre hva som ble tolket.

Grupperegelen som omhandlet å snakke en i gangen ble trukket frem blant flere. En informant uttrykte det slik: «Vi må snakke en og en. En om gangen, ikke snakke samtidig» (Informant B). Informanten som her er sitert viste til viktigheten om regelen å vente på tur og snakke når det var deres tur. På denne måten ble tolkeopplevelsen bedret.

Informantene var videre opptatt av regelen om å møte presis til gruppemøtene. Dette fordi det å komme for seint var med på å forstyrre tolkeprosessen. En informant formidlet det på denne måten: «Regler er viktig, slik som å møte presist. Selv om det er vanskelig for meg» (Informant A). Informanten som her er sitert viste til viktigheten av å møte presist i gruppen for at tolkeprosessen ikke skulle bli påvirket negativt.

Informantene sine erfaringer var at dersom gruppereglene aktivt ble overholdt av alle ville dette fasilitere en god tolkeopplevelse. Dette kan forstås som at informantene hadde en felles oppfatning om at alle måtte bidra for å oppnå gode tolkeopplevelser. Alle deltakerne i grupperommet hadde innvirkning på hvordan gruppesamtalen forløp og det var derfor viktig at alle var aktive i opprettholdelsen av reglene. Dette var viktig for å skape gode tolkeopplevelser.

4.4.3 Kroppsspråkets betydning i kommunikasjonen

Det kom frem av datamaterialet at informantene var opptatt av hvordan kroppsspråk var viktig for kommunikasjonen i gruppen. Informantene snakket om hvordan de var bevisst på sitt eget kroppsspråk, og hvordan de ble påvirket av kroppsspråket til de andre deltakerne. Flere beskrev at de brukte kroppsspråket aktivt for å kommunisere med tolkene da de strevde med å finne ord og forklare på en god måte hva de ønsket formidle. Informantene brukte også kroppsspråket aktivt når de snakket til gruppen og gruppelederne for å få frem

budskapet. Dette var et uttrykk for at de hadde en opplevelse av at gruppelederne leste kroppsspråket og forsto kroppsspråket deres.

Informantene var også opptatt av kroppsspråket til de andre i gruppen og leste kroppsspråket til gruppelederne. Det ble gitt uttrykk for at de opplevde å forstå kroppsspråket til de andre deltakerne. En informant formidlet hvordan kroppsspråk kunne brukes på denne måten: «Hvis de vil at jeg skal øve med barna, har de gjort mange ting med kroppen. Hva jeg skal gjøre, sånn, sånn eller sånn. Vi ser dem i aksjon med både ansiktet og kroppen» (Informant C). Informanten viste her til opplevelsen av at kroppsspråket kunne være en del av kommunikasjonen med gruppedeltakerne og gruppelederne.

Informantene formidlet at de brukte kroppsspråket aktivt i sin kommunikasjon med gruppelederne og de opplevde at dette var med på å bli forstått. En informant sa eksempelvis: «Gruppelederne de leser ansiktet og kroppsspråk. De trenger av og til ikke tolk på norsk også. Når jeg snakker, dem leser ansikter og kroppsspråket [...]. Også de andre deltakerne, vi bruker mye kroppsspråk» (Informant B). Informanten som her er sitert viste til at de hadde en opplevelse av å bli forstått av både gruppelederne og andre deltakere gjennom ansiktsuttrykk og kroppsspråket.

Det ble videre formidlet at kroppsspråket ble bruk hvis det var vanskelig å formidle seg på en god måte. Hvis informantene manglet ord eller ikke fant en god måte å forklare seg på. En informant beskrev det på følgende måte: «hvis vi har vansker med kommunikasjon vi kan kommunisere med kroppsspråk også» (Informant A).

Informantene brukte bevisst kroppsspråket i gruppemøtene som en del av sin kommunikasjon med tolkene, gruppelederne og de andre gruppedeltakerne. Og videre at dette utgjorde en viktig del av kommunikasjonen og var et viktig supplement til den verbale tolkingen.

4.5 Oppsummering av funn

I dette kapittelet har jeg presentert hovedtemaene og tilhørende undertemaer som fremkom av den tematiske analysen jeg foretok. Informantene har gjennom de

semistrukturerte intervjuene delt og beskrevet sine erfaringer med å bruke tolk i gruppeterapi.

På bakgrunn av problemstillingen: Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk? synes temaene å vise at tolken var veldig viktig for gruppedeltakerne og for gjennomføringen av møtene. Tolken bidro til økt forståelse og var avgjørende for muligheten til å formidle egne ideer og refleksjoner i gruppen. Samtidig kom det frem at tolkens språkferdigheter og erfaring påvirket tolkeopplevelsen i stor grad. Tolker som kun oversatte ord for ord var til hinder for god forståelse og kunne i noen tilfeller føre til at informantene opplevde å gå glipp av viktig informasjon. Tolker som tolket hele budskapet og gav helhetlig mening for informantene kunne være til hjelp både for selve kommunikasjonen og dynamikken i gruppen. I tillegg for å trygge informantene da de følte en sikkerhet for at det som ble formidlet var korrekt. For tryggheten var det også udelt positivt at tolkene overholdt taushetsplikten da dette åpnet for å dele utfordringer og erfaringer i gruppen.

Informantene formidler at siden tolkingen i seg selv tar tid påvirker dette ikke bare kommunikasjonen, men også at de får mindre tid til å utdype. Informantene får en følelse av at de må begrense seg og sin deltakelse. Deltakerne må vente og informantene opplever dette som hemmende da det ble mindre tid til å kunne delta aktivt i gruppen. Spesielt var det en opplevd utfordring med å ha flere tolker i rommet. Det skapte tidvis kaos når de hørte den andre tolken snakke og det gjorde det vanskelig å konsentrere seg. Temaene synes å vise at til tross for en opplevelse av kaos og at tolkingen tok tid, gav det også en mulighet for refleksjon. Refleksjonene omhandlet hvordan informantene forsto erfaringene andre gruppedeltakere delte. De kunne reflektere over sammenhenger i det gruppelederne formidlet.

Temaene mine synes å vise ulike erfaringer blant informantene om hva som fasiliterer gode tolkeopplevelser. En fellesnevner var ønske om at gruppelederne kunne organisere det slik at det kun var en tolk i hvert rom. Erfaringen tilsa at dette ville kunne hjelpe på konsentrasjonen og å holde fokus og samtidig unngå misforståelser som kunne oppstå. Videre kan det synes som at informantens erfaringer tilsa at det var viktig å bruke de

etablerte gruppereglene aktivt. Dette gjaldt for både gruppedeltakerne selv, tolkene og gruppelederne.

Det kan forstås som at informantene var opptatt av at bruk og oppfattelse av kroppsspråk var en viktig del av kommunikasjonen i gruppen og med tolken. Det å være bevisst kroppsspråket var med på å fasilitere gode tolkeopplevelser og gjorde at de kunne gjøre seg forstått på en bedre måte enn bare den verbale oversettelsen fra tolken.

5 Diskusjon

I det følgende kapittel skal jeg diskutere studiens temaer opp mot relevant teori og forskning på feltet som ble presentert i kapittel 2. Videre i kapitlet kommer en oppsummerende refleksjon og det gis en redegjørelse for implikasjoner for praksis og videre forskning. Til slutt vises mulige svakheter ved studien.

Problemstillingen som var utgangspunktet for analysearbeidet, var følgende:

Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk?

Ut fra problemstillingen valgte jeg følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi?
- 2) Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

Funnene er:

1) Tolkens betydning for gruppedeltakerne

- Tolken oppleves som viktig for kommunikasjonen
- Tolkens språkferdighet og erfaring påvirker tolkeopplevelsen
- Taushetsplikt skaper trygghet

2) Tolkingens innvirkning på gruppeforløpet

- Tolking som tidstyv
- Utfordringer med flere tolker i rommet
- Tolking gir mulighet for refleksjon

3) Informantenes erfaring av hva som fasiliteter gode tolkeopplevelser

- Gruppeledernes bidrag til bedring av tolkeopplevelsen
- Viktigheten av aktiv bruk av grupperegler
- Kroppsspråkets betydning i kommunikasjonen

5.1 Tolkens betydning for gruppedeltakerne

Samtlige informanter i min studie var tydelig på at det var viktig å bruke tolk under gruppeforløpet. Bruk av tolk var avgjørende for å oppnå god kommunikasjon og for å oppnå en trygghet om at informasjon ble gjengitt korrekt. Uten god tolking kunne det oppstå misforståelser og de kunne gå glipp av viktig informasjon. De uttrykte videre at de ikke var trygge på sin egen formidling uten å bruke tolk. Ulike ord og uttrykk kunne hindre dem i å få en god helhetsforståelse. Dette til tross for at de behersket norsk til vanlig dagligtale. Denne opplevelsen kan relateres til prosessen med å lære seg et nytt språk. Det tar tid å opparbeide seg et språknivå som kan dekke mange ulike kontekster (Berg & Söderström, 2012. S. 191). Dette samsvarer med studien til Sørheim (2000) hvor informantene opplevde at de kom til kort i møte med det offentlige tjenesteapparatet og det språket som benyttes der. Skutnabb-Kangas (1986) viser til at et nøkkelord i en setning som mottaker ikke forstår kan føre til at informasjonen går glipp av som igjen kan bidra til at hele poenget mistes. Dette kan skape en ringvirkning for den videre forståelsen av ulike temaer som blir formidlet. Noe som igjen kan føre til usikkerhet og misforståelser (Skutnabb-Kangas, 1986, s. 77-82). Studier gjennomført av Berg et al. (2017) og Paulsen et al. (2014) viser også til at bruk av tolk er nødvendig. Barneverntjenesten har som oppgave å sikre likeverdige tjenester til barn, unge og familier uavhengig av etnisk og språklig bakgrunn (Barnevernloven, 1992). For å sikre dette vil det i møte med minoritetsforeldre i mange tilfeller innebære å gi informasjon og kommunisere gjennom tolk (Helsedirektoratet, 2011). Paulsen et al. (2014) viser til at minoritetsforeldre er en gruppe som det i utgangspunktet er vanskelig å komme i posisjon med for å gi ulike hjelpetiltak. Videre vises det til at det er behov for kunnskap om tolkebruk (Paulsen et al., 2014). God kommunikasjon ved hjelp av tolk kan bidra til oppnåelse av makt over egen situasjon i møte med barnevernet ved å få kontroll over språket (Olsen, 2011, s. 119).

Informantenes opplevelse av at det er viktig å bruke tolk og at det øker muligheten for å sikre god informasjon og forståelse kan ses i lys av Bateson (1972) sin kommunikasjonsteori. Bateson (1972) viser til at små nyanser i informasjon som blir gitt og spørsmål som blir stilt kan utgjøre en forskjell for gruppedeltakerne. Dersom tolkingen bidrar til en god forståelse, kan dette være med på å skape en positiv vilje til åpenhet omkring de ulike temaene i

gruppen. Dette kan inspirere til refleksjon rundt nye ideer og tanker (Bateson, 1972). Dette er i kontrast til situasjoner der tolkingen kan bidra til å skape usikkerhet fordi informasjonen er for forskjellig eller annerledes. Dette kan bidra til at gruppedeltakerne ikke blir inspirert til å tenke nye tanker og hindrer dermed nye refleksjoner. Fravær av nye refleksjoner kan bidra til at det ikke skapes ny forståelse omkring de ulike temaene i DUÅ.

Viktigheten av bruk av tolk uavhengig om informantene snakker norsk til dagligtale, underbygges av Gergen (2015) sitt utsagn. Han formidlet at det er gjennom samtaler vi kan utvide vår forståelse for hverandre, og etablere nye konstruksjoner som igjen skaper ny og utvidet forståelse (Gergen, 2015, s. 4). Det er gjennom samhandling, språket og den kulturelle konteksten vi er i at vi konstruerer vår verden (Gergen, 2015). For å kunne snakke sammen på måter som blir utvidende for den enkelte gruppedeltakeren kan det tenkes at tolken er viktig for informantene. Tolkingen kan bidra til forståelse av det som blir formidlet og dette kan igjen bidra til nye konstruksjoner.

Informantene i denne studien har til felles at deltakelse i gruppen er et frivillig tiltak i barneverntjenesten. Ifølge Lov om barneverntjenester § 4-3 skal barneverntjenesten undersøke omsorgssituasjonen til barnet og sette inn egnede tiltak som kan bedre situasjonen (Barnevernloven, 1992). Foreldrenes oppgave er å skape tilstrekkelige endring til det beste for barna i familien. Disse endringene har barneverntjenesten vært med på å definere. I et maktperspektiv kan barnevernkonteksten skape en redsel. Noen foreldre kan være redde for barnevernet og basere dette på rykter de har hørt om at barnevernet tar barna (Stokke & Olsen, 2018). Andre foreldre kommer fra autoritære regimer og har liten kjennskap til hvordan det norske offentlige systemet fungerer. En av informantene uttalte i intervjuet «Jeg skulle ønske dere hadde en egen dør å gå inn som ikke var forbundet med barnevernet» (informant D). Det opplevdes som en belastning å delta i gruppen gjennom barnevernet selv om informanten var genuint opptatt av hvordan han kunne oppdra barn i en annen kultur enn sin egen. I møte med deltakerne i DUÅ-gruppen har gruppelederne definisjonsmakt siden de skal uttale seg til barneverntjenesten om sine vurderinger med tanke på om foreldrene har foretatt gode nok endringer i løpet av gruppeforløpet. Foucault (2001) knytter makt og diskurser sammen. Gruppelederne har makt gjennom sine diskurser om hva tilstrekkelig god omsorg er sett i en vestlig forståelsesramme. Foucault beskriver

diskurser som usynlige og gjennomsiktede. Det er det usagte som ligger til grunn, og som det ikke blir satt spørsmåltegn ved (Foucault, 2001, s. 116). Det å ha godt kvalifiserte tolker med gode språkferdigheter og erfaring kan være med på å styrke foreldrenes mulighet til å utligne denne makten. Dette foregår da gjennom tolking innenfor en reell kontekst. Konsekvensene av manglende bruk av kvalifiserte tolker vil kunne innebære en manglende rettssikkerhet for den involverte part (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDi], 2008, s. 74). I tillegg vil det kunne føre til en mindre likeverdig behandling, som igjen vil kunne sette den offentlige tjenestebrukeren i en avmaktssituasjon (Berg, 2018; Paulsen et al., 2014; Aadnesen, 2012). Bruk av kvalifiserte tolker kan derfor være med på å øke muligheten for å sikre kvalitet og likeverdig forsvarlige tjenester fra det offentlige tjenestesystemet til fremmedspråklige (Berg et al., 2018, s. 118).

Informantene formidlet generelt en opplevelse av at tolkene i gruppen var gode. De viste til at deres erfaringer med tolker med gode språkferdigheter dannet grunnlaget for gode diskusjoner og økt forståelse. Samtidig viste informantene til at de ulike tolkenes manglende språkferdigheter og erfaring med DUÅ-programmet påvirket deres opplevelse negativt. Det kunne oppstå misforståelser og usikkerhet hvis tolkene ikke hadde tilstrekkelige gode språkferdigheter. Dette samsvarer med studier gjort av Kriz og Skivenes (2010a) der de viser til begrepet kommunikativ usikkerhet. Kommunikativ usikkerhet handler om at både sosialarbeideren og foreldrene i studien kunne oppleve usikkerhet omkring ulike ord, meninger og intensjon. Kjelaas og Eide (2015, s. 119-120) sin studie av tolkemediterte samtaler blant enslige mindreårige på et omsorgssenter viser til samme erfaring. Det var en opplevelse en avstand mellom budskapet og den tolkede gjengivelsen. Den varierende kompetansen hos tolkene samsvarer med tidligere forskning omkring tolking på barnevernfeltet. Blant annet vises det til et behov for flere kvalifiserte tolker også de senere årene (Berg et al., 2017; IMDi, 2008; Paulsen et al., 2014).

Erfaringen av at ferdighetene til tolkene påvirker informantene i gruppen kan sees ut fra et av tolkens yrkesetiske kjerneprinsipper, nøyaktighetsprinsippet. Tolkens jobb er å gjengi det som kommer til uttrykk fra de ulike partene i samtalen. Det formuleres på følgende måte i Retningslinjer for god tolkeskikk § 4: Tolken skal tolke innholdet i alt som sies, intet fortie, intet tillegge, intet endre (Forskrift om statsautoriserte tolker, 1997). Nøyaktighetsprinsippet

viser til at det er innholdet som skal gjengis. En «ord for ord» gjengivelse på et annet språk vil ikke alltid kunne gi den beste gjengivelsen av innholdet. Det vises til at nyanser i originalspråket skal være en del av det som oversettes. For å kunne møte kravet om nøyaktighet er tolken derfor avhengig av forhåndskunnskap omkring samtalens kontekst og tematikk (Skaaden, 2013, s. 25). Kontekst er den meningsbærende forståelsesrammen vi forstår et fenomen innenfor (Bateson, 1972). For å gi en helhetlig og god tolkeopplevelse utfordres tolkene på sine tospråklige ferdigheter i tillegg til konsentrasjonsevne og årvåkenhet (Skaaden, 2013, s. 19). Retningslinjer for god tolkeskikk sier at tolken ikke skal ta på seg oppdrag uten de nødvendige kvalifikasjoner. For at tolkene skulle kunne vurdere dette må det foreligge tilstrekkelig forhåndskunnskap om oppdraget. Gitt at tolkene skal kunne følge nøyaktighetsprinsippet som innebærer å være godt forberedt for oppdraget, må det gis mulighet for forberedelser til samtalene (Skaaden, 2013, s. 25). Dette kan sees i sammenheng med tolkebrugerferdighetene til gruppelederne. For å kunne opprettholde nøyaktighetsprinsippet fordrer det derfor at gruppelederne legger til rette for forberedelser til hvert gruppemøte. Tolkenes tid og mulighet til å forberede seg på ulike ord og uttrykk vil være viktig. De må forholde seg til den gjeldende konteksten for å kunne gi en helhetlig tolking (Skaaden, 2013, s. 60). Dette vil kunne bidra til å forhindre misforståelser og usikkerhet i gruppen.

Økt læring er viktig når gruppedeltakerne skal skape gode endringer i relasjonen til barna. Manglende tolking og språkutfordringene dette medfører kan bidra til at foreldrene ikke får en tilstrekkelig vurdering av endringene de har gjort i relasjonen til barna. I tillegg kan det føre til at de ikke får tilgang til andre tjenester innenfor hjelpeapparatet som ellers kunne vært til hjelp for familien (Kriz & Skivenes, 2010a). Å skape gode endringer i familiene avhenger ikke bare av tolkens erfaring og ferdigheter. Tolkebrugerferdighetene til gruppelederne har også en innvirkning. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet viser til viktigheten av opplæring av tolkebrugerferdighetene til barnevernsansatte og opplæring i hvordan tolketjenestene på best mulig måte kan benyttes (IMDi, 2008; Kriz & Skivenes, 2010b).

Analysen av intervjuene synliggjorde at informantene opplevde det som trygt å bruke tolk i gruppen. Tryggheten var basert på at tolkene hadde taushetsplikt og at de overholdt denne.

Tryggheten førte til at informantene fritt og åpent kunne dele sine opplevelser og erfaringer i gruppen. Tolkens taushetsplikt kan oppleves for noen som viktigere enn tolkebrukerens taushetsplikt (Jareg & Pettersen, 2006, s. 35). Informantene i min studie har ulik bakgrunn og årsak til hvorfor de migrerte til Norge. Gruppelederne har ikke spesifikk kunnskap om bakgrunnen for at de valgte å dra til Norge og hva de har opplevd tidligere. Generelt vil tvungen migrasjon medføre et større behov for ulike tjenester i hjelpeapparatet. Dette fordi en migrasjon kan innebære tap av språk, arbeid, hus og sosialt nettverk. Dette vil også kunne gi økonomiske utfordringer. En slik prosess er i seg selv stressende. Disse faktorene vil kunne påvirke menneskers sensitivitet, og øke følelse av krenkelse og respektløshet (Jareg & Pettersen, 2006, s. 43). Personer som kommer fra land med høy grad av overvåking, kan være svært mistenksom og streve med dette. Mistenksomheten gjelder også overfor representantene fra hjelpeapparatet. Det gjelder både tolkene og gruppelederne. Det å understreke at taushetsplikten vil bli overholdt er derfor et viktig virkemiddel som er med på å bidra til trygghet for gruppedeltakerne.

Informantene i min studie bruker de samme tolkene også i andre deler av hjelpeapparatet. Informantene presiserte at det var viktig for dem at tolkene overholdt taushetsplikten overfor deres familier, venner og annet nettverk. Det er små minoritetsgrupper i de fleste byene i Norge. Dette øker muligheten for at informantene kan møte tolkene på andre private arenaer. I Helsedirektoratet sin «Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse og omsorgstjenester» vises det til at etablering av tillitt vanskeliggjøres når tolk fra samme minoritetsbakgrunn benyttes. Tolkebrukeren må jobbe med å etablere den nødvendige tryggheten for å sikre tryggheten i relasjonen. Dette kan blant annet gjøres ved å jobbe med forståelsen av tolkens rolle og taushetsplikt (Helsedirektoratet, 2011, s. 13).

Ideen om det observerende system ser jeg i sammenheng med tolkenes taushetsplikt. Det observerende system innebærer at alle som er i rommet påvirker samtalen. Ingen av deltakerne i kommunikasjonen kan utelukkes, men må anses som en del av samtalen (Lorås & Tyskø, 2019, s. 71). Tolken skal, i så høy grad som mulig, forsøke å gi partene en opplevelse av å samtale på et felles språk, som igjen skal gi en opplevelse av at tolken ikke er til stede (Berg et al., 2018). Selv om tolken legger et godt grunnlag for dette vil hans tilstedeværelse likevel påvirke samtalen. En deltakers usikkerhet rundt overholdelse av

taushetsplikten vil kunne hindre vedkommende i å snakke fritt med gruppelederne. Gruppelederne har her et viktig ansvar for å formidle at taushetsplikten er sentral og vil bli overholdt.

Informantene viser til at den opplevde tryggheten til tolkene førte til at de delte sine erfaringer med gruppen. Det å dele sine erfaringer er grunntanken i gruppeteorien til Heap (2005). Å dele tanker og ideer er med på å skape gode relasjoner mellom gruppedeltakerne, som igjen bidrar til å hjelpe både den enkelte gruppedeltakeren og de øvrige deltakerne (Heap, 2005, s. 22). I Fylkenes et al. (2015) kommer det frem at manglende trygghet og tillitt var et av de store hindrene for å skape gode samtaler.

5.2 Tolkingens påvirkning på gruppeforløpet

Informantene var tydelig på at tolkingen hadde en stor påvirkning på gruppen og trakk frem ulike aspekter ved dette. De fremhevet blant annet at tolkingen tok tid, noe som førte til at de opplevde det som vanskelig å stille spørsmål dersom det var noe de var usikre på. Dette var også med på å hindre dem i å dele erfaringer med gruppen slik de ønsket. Dette fremkommer til tross for at gruppelederne i DUÅ ved BFH allerede har utvidet tiden på hvert gruppemøte. Funnet samsvarer med ulike studier der det vises til at samtaler med etniske minoriteter med bruk av tolk tar lang tid. Dette fordrer derfor at tolkebruker beregner lengre tid til hver samtale. Samtalene gir språklige utfordringer i tillegg til at det ofte er kulturelle forskjeller (Berg, 2011; Fylkesnes et al., 2015; Kriz & Skivenes, 2010a; Nilsen, 2011; Paulsen et al., 2014). Dette samsvarer med helsedirektoratets «Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse og omsorgstjenester» (Helsedirektoratet, 2011, s. 10). I denne gis det råd om å sitte av god tid.

Erfaringen med at tolking tar tid kan sees opp mot muligheten for å skape trygghet i relasjonene til gruppelederne. Forskning viser at det tar tid å bygge opp tillitt. Dette er ekstra utfordrende når det er stor forskjell på oppdragertradisjonene. Språkutfordringer innvirker også på tiden det tar å bygge en trygg relasjon (Berg, et al. 2017; Paulsen et al., 2014). Forskning viser blant annet at det å bruke god tid vil kunne påvirke tillitten i relasjonen mellom foreldre og barnevernsansatte (Chand & Thoburn, 2005). Informantene formidlet at det var viktig for dem å tilegne seg ny kunnskap og forståelse for hvordan de kan være

foreldre i en annen kultur. Deltakelsen i gruppen har som mål å skape endringer for barna. For å kunne skape disse endringene kan det tenkes at informantene har behov for i størst mulig grad å sikre seg forståelse og kunnskap for å skape endring. For å lære må det være en følelse av trygghet i situasjonen og relasjonen mellom tolk og gruppedeltaker, og mellom gruppedeltakere og gruppeledere. Dersom dette ikke er til stede kan det skape usikkerhet og hindre ny kunnskap (Nordanger & Braarud, 2014). En trygghet i relasjonen vil derfor kunne øke muligheten for å tilegne seg kunnskap. Trygghet kan føre til at gruppedeltakerne våger å dele sine utfordringer omkring barna i den barnevernkonteksten de er i. Dette kan bidra til å skape de ønskede endringene. Dette kan ses i et maktperspektiv der kunnskap gir foreldrene makt over egen situasjon (Foucault, 1972). Det å anerkjenne frykten kan tenkes å motvirke følelsen av avmakt, som igjen kan bidra til å skape trygghet i relasjonen til gruppelederne.

Sett opp mot målet og prinsippene i DUÅ og Heaps gruppeteori vil det å bli hindret i å dele erfaringer med gruppen være imot grunnlaget for arbeidet i gruppen. Grunnlaget for å delta i gruppen er nettopp å dele erfaringer og skape rom for refleksjoner. Denne prosessen skal bidra til å skape nye oppdagelser og forståelse for den enkelte deltaker og gruppen som helhet (Heap, 2005; Webster-Stratton, 2009).

Det kom tydelig frem fra informantene at flere tolker i rommet var utfordrende og at dette var med på å skape forstyrrelser i gruppen. Tolkningen av det andre språket forstyrret egen tolk og det kunne oppstå misforståelser og manglende fokus. Sosialkonstruksjonismen kan benyttes som en forståelsesramme rundt opplevelsen av kaos ved å ha flere tolker i rommet. Det er i samtale med andre vi kan utvide vår forståelse for hverandre, og etablere nye konstruksjoner. Dette igjen skaper ny og utvidet forståelse (Gergen, 2015, s. 4). Det er gjennom samhandling, språket og den kulturelle konteksten vi er i at vi konstruerer vår verden (Gergen, 2015). Det å utvide forståelsen henger sammen med det å finne en mening med de erfaringen som gjøres. Når denne prosessen forstyrres av at det er flere tolker i rommet, kan det forstås som at samhandlingen gjennom språket blir forstyrret, og dette kan tenkes å hindre nye konstruksjoner og etablering av nye meninger for den enkelte.

Informantenes opplevelse av at tolkingen påvirker gruppen kan altså sees gjennom det observerende system. Utgangspunktet er at alle som er i rommet blir sett på som en del av samtalen (Selvini et.al. 1978; Lorås & Tyskø, 2019, s. 71). Dette utgangspunktet tilsier at

tolken er en del av samhandlingen i gruppen og ikke kan utelates i samtalen som foregår. Tolken vil være en del av kommunikasjonen i systemet i tolkemedierte samtaler, noe som kan ses på som andreordens kybernetikk (Hoffmann, 1987). En slik forståelse innebærer at det hverken er mulig eller ønskelig å oppnå kunnskap om en objektiv virkelighet. En kan overføre dette til at tolken alltid vil høre det som blir sagt gjennom egen forståelse og dermed være en del av systemet. Uavhengig av faglig kompetanse vil tolken i tillegg bidra med egen punktuering, oppfatning og forforståelse.

Selv om flere tolker i rommet var utfordrende, formidlet informantene at det ble skapt rom for refleksjoner ved at det oppsto flere og lengre pauser. Pausene oppsto når det ikke ble tolket på informantenes språk. Disse pausene gav rom for ulike indre refleksjoner.

Informantene beskrev at de reflekterte over egne følelser som oppsto og egne erfaringer rundt temaet. Informantene reflekterte over hvordan de kunne forstå de ulike erfaringene og hvordan de kunne anvende disse i relasjon til sine barn. Dette er i tråd med Andersen (2005), som beskriver hvordan deltakere i terapi har indre samtaler med seg selv.

Gruppedeltakerne får mulighet for å reflektere over det som blir formidlet i den ytre dialogen. Den indre dialogen skaper mulighet for å bevare den enkelte gruppedeltakers personlige integritet. Det gir anledning til å forstå det de hører og fokusere på hvordan de de kan respondere på dette (Andersen, 2005, s. 167). Den indre dialogen kan føre til utvikling av nye perspektiver, erkjennelser og ideer på de ulike erfaringene og opplevelsene som blir delt i gruppen. Samtidig kan det nye perspektivet ivareta den enkelte gruppedeltakers integritet. Dette gjelder både for «klient» og terapeuten (Andersen, 2005) og det kan tenkes at dette også gjelder for tolkene. Når det tolkes på det andre språket får de anledning til å føre indre samtaler omkring ulike forståelser og hvordan meningene i det som blir formidlet skal tolkes.

Bakhtin (1984) mente at disse indre dialogene førte til nye dialoger med verden omkring. Gjennom bruk av tolk i gruppen opplevde informantene at de fikk tid til sine egne indre dialoger. Pausene når det ble tolket skapte en venteposisjon. Det kan tenkes at venteposisjonen skapte ideer til nye dialoger i gruppen.

Sett i et maktperspektiv har tolkene i gruppen makt rundt de praktiske forholdene i samtalen. Det er tolken som styrer turtakingen i samtalene (Skaaden, 2013). Tolkene koordinerer hvem som snakker når og hvor lang sekvens den enkelte kan ha. Dette avhenger

imidlertid av tolkens minnekapasitet og notatteknikk. Tolken avbryter så den som snakker for å tolke det som er blitt sagt (Nilsen, 2011, s.64-65). Dersom andre gruppedeltakerne bryter inn før den som ble tolket har snakket ferdig blir det et brudd i formidlingen. Det er viktig at tolken og gruppeleder er dette bevisst. Turtakingen og avbrytelser i resonnement kan spille en rolle for hvordan den indre dialogen får plass i samtalen.

5.3 Informantenes erfaring av hva som fasiliterer gode tolkeopplevelser

I samtaler hvor den ene parten ikke behersker majoritetsspråket tilstrekkelig har det offentlige tjenesteapparatet ansvaret for eventuelle kommunikasjonsutfordringer i disse møtene. De har følgelig plikt til å tilrettelegge for god kommunikasjon. Den offentlige ansatte har ansvar for både å forstå hva som blir formidlet og sikre at tjenestemottakeren har forstått det som blir formidlet (Berg & Söderström, 2012, s. 191).

I denne studien synes temaene å vise at informantene ønsker at gruppelederen tilrettelegger for kun ett språk i hver gruppe. Deres opplevelse var at dette var nødvendig for å kunne konsentrere seg og for bedre kommunikasjon og læring i gruppen. Røkenes (1995) beskriver at for å bruke tolk i terapi må tolkebrukeren ha en forståelse for hvordan tolking påvirker kommunikasjonen. For gruppedeltakerne fordrer det at gruppelederne har god forståelse og kjennskap til tolkeprosessen. Dette vil kunne være med på å bedre arbeidsforholdene til tolkene. Samtidig kan dette bedre opplevelsen til gruppedeltakerne (Jareg & Pettersen, 2006, s. 12). Heap (2005) sin gruppeteori viser til at gruppelederne må ha forståelse for gruppeprosessen. Heap sine tanker om gruppemetode viser til viktigheten av planleggingsfasen for gruppeoppstart. Ett av spørsmålene gruppelederne må stille i denne prosessen er hvordan det kan sikres at gruppesituasjonen gjør det lettere for medlemmene å forholde seg til og hjelpe hverandre. Gruppelederne må få en oversikt og forståelse av de ulike utfordringene, ressursene og behovene i gruppen (Heap, 2005).

Informantenes opplevelse av at det er forstyrrende med flere tolker i rommet samsvarer med UDI sin "Veileder i bruk av tolk og språkassistert i statlige asylmottak" (UDI, 2008b). Veilederen viser til at det ikke er gunstig å ha flere tolker i ett rom. Parallell tolking kan føre

til at informasjon går tapt, som igjen kan føre til at mottakerne av tolkingen ikke får med seg alt som blir tolket. Dette vil kunne skje selv om tolkene er godt kvalifisert. Veilederen viser til at gruppeterapi kan tilrettelegges ved å sikre at grupper er på maksimalt fem personer.

Videre vises det til at størrelsen på lokalet vil kunne påvirke forstyrrelsen i tolkingen (UDI, 2008b). Dette støttes også av Berg et al. (2018, s. 116) som omtaler at det kan oppleves som forstyrrende å ha en tredjeperson til stede i samtalsituasjoner.

Informantene i min studie gir uttrykk for at det å ha flere tolker i rommet er en helhetlig prosess hvor de selv, gruppelederne og tolkene også påvirker tolkeopplevelsen. Sett i en systemteoretisk forståelsesramme vil deltakerne i gruppen sees på som et helhetlig system og med gjensidig påvirkning av hverandre (Bateson, 1972). Det vil ikke være mulig å se på den enkelte tolk, gruppedeltaker eller gruppeleder som deltaker isolert sett. Alle deltakernes ord og handlinger innad i gruppen har en gjensidig påvirkning på hverandre. Derfor må alle deltakerne i gruppen som system bidra til å bedre tolkeopplevelsen. Det er ikke tilstrekkelig at gruppedeltakerne og tolkene opprettholder gruppereglene dersom ikke gruppelederne forholder seg aktivt til dem. Bedre tolkebrugerferdigheter blant gruppelederne alene er derfor ikke ensbetydende med bedre tolkeopplevelse. Det helhetlige systemet vil være mer enn summen av delene.

Informantene gav ikke direkte svar på spørsmålene omkring hva tolkene og gruppelederne gjorde som fremmet eller hindret gode tolkeopplevelser. En måte å forstå informantenes unngåelse av å svare direkte kan sees i lys av maktperspektivet. Som nevnt tidligere finnes det makt i alle sosiale relasjoner (Foucault, 1972). Tolkene og gruppelederne besitter dermed også en makt i sine roller. Tolkene er ansatte i Bergen Kommune og er leid inn for å utføre et tolkeoppdrag i en barnevernkontekst. Tolkene behersker to språk, både et minoritetsspråk og majoritetsspråket. Tolkene har ofte kunnskap om de to kulturene som språkene tilhører, dermed både en språklig og kontekstuell makt. Tolken har dermed en avgjørende rolle i kommunikasjonen for at gruppedeltakerne skal kunne forstå og gjøre seg forstått i tillegg til at gruppelederne skal kunne utøve sitt arbeid (Skaaden, 2013, s. 17).

Gruppelederne er ansatt i Bergen kommune, i et tiltak fra barneverntjenesten, og dette gir en symbolsk makt som ligger i sosialarbeiderrollen (Rugkåsa et al., 2017). I utgangspunktet har gruppelederne også makt i form av den kunnskapen de har om hva som fremmer godt

samspill, og i de ulike diskursene om god barneoppdragelse i den vestlige oppdragerstilen. Som nevnt knytter Foucault (2001) makt og diskurser sammen. Han viser til at kunnskap og makt forsterker hverandre. Foucault (2001) beskriver diskurser som usynlige og gjennomsiktige, det usagte som bare ligger der som grunnlag for forståelsen. Det blir ikke stilt spørsmål rundt denne forståelsen (Foucault, 2001, s. 116). Tolken får makt når denne diskursen skal tolkes igjennom deres egen opplevelse av hva som er god barneoppdragelse.

At informantene unnlot å snakke om hvordan gruppelederne kunne hindre gode tolkeopplevelser kan sees i lys av funnene i Slettebø (2008) sin studie. Slettebø (2008) forsket på foreldres erfaring med individuell og kollektiv medvirkning i barnevernet og fant at foreldrene var avhengig av hjelpen fra barnevernet. Dette svekket derfor foreldrenes muligheter for å komme med kritiske innspill. Takknemlighet kunne derfor tolkes som gjenytelse og uttrykk for avmakt (Slettebø, 2008).

Samtidig kan det tenkes at den manglende direkteheten i svarene som omhandlet bidraget fra gruppelederne og tolkene kan forstås som at informantene var fornøyde med kurset. Det kan tenkes at de var fornøyde og ikke hadde noen innspill til hva som kunne forbedre kurset. En informant uttalte: «Dette kurset er så viktig for å kunne lære om hvordan man kan oppdra barn i Norge, at det burde vært gitt til alle innvandrere» (Informant C). Gruppedeltakerne gir tilbakemelding i etterkant av hvert gruppemøte ved å krysse ut skjema om hvordan gruppemøtet har vært og gruppeledernes utførelse av gruppen. Av disse skjemaene fremkommer det at informantene opplever bidragene fra gruppelederne som veldig gode. Dette kan støtte opp om den eventuelle opplevelsen av fornøydhet fra gruppedeltakerne.

Gruppedeltagelsen i DUÅ er i utgangspunktet et frivillig tiltak i barneverntjenesten. Samtidig kan det oppleves som delvis tvang av den enkelte gruppedeltaker siden det er barneverntjenesten som vurderer at de har behov for veiledning. En informant uttalte følgende: «Skulle ønske at jeg kom gjennom egen fri vilje. Jeg var forberedt, og jeg viste at det ville være belastende» (informant D). Gruppelederne har definisjonsmakt på hva som er utfordringen og behovet til gruppedeltakerne (Rugkåsa et al., 2017). De skal etter endt gruppeforløp gi en vurdering til barneverntjenesten om gruppedeltakerne har gjort tilstrekkelige gode endringer i samspillet med sine barn. Gruppelederne har derfor både

definisjonsmakt og språkkunnskapene, og dette kan virke selvforsterkende. Informantene i min studie kommer fra ikke-vestlige land og kan ha andre forventninger til hva et gruppetilbud skal inneholde. I min studie omtalte informantene gruppeforløpet som en skole eller et kurs. Fra sitt tidligere hjemland kan de ha et mer hierarkisk forhold til hjelpesystemet. Informantene betegnet gruppelederne som lærere eller kursholdere, noe som igjen underbygges av Foucault (2001). Det kan synes som at gruppedeltakerne hadde forventninger til at gruppelederne hadde svarene på utfordringene deres og skulle hjelpe dem. Det kan være at deres erfaring tilsier at det ikke skal stilles spørsmål, men at budskapet fra gruppeleder skal respekteres. Videre kan det tenkes at noen har diskurser som innebærer at familiesaker ikke skal deles, men heller løses innenfor familien. Dette er i motsetning til hva som er gruppeledernes forventninger og mål. De ønsket at gruppedeltakerne skal dele sine egne erfaringer og lære av hverandre (Heap, 2005; Webster-Stratton, 2009). Dette forutsetter at makten ikke påvirker informantene i deres forståelse av gruppetilbudet de deltar i og at det kan være vanskelig å definere gruppeforløpet som noe annet enn skole eller kurs.

Gruppelederne setter agendaen for innholdet i de enkelte gruppetimene. DUÅ legger opp til ulike temaer og øvinger som gruppelederne skal innlede og fasilitere (Webster-Stratton, 2007). I Heap (2005, s. 172) sin gruppeteori er gruppelederne aktive i begynnelsen av gruppeforløpet. Det vil da kunne tenkes at gruppedeltakerne får et inntrykk av gruppelederne som lærere eller kursholdere. Det kommer tydelig frem at gruppelederne har kunnskap om de ulike temaene, noe som kan påvirke forståelsen av gruppelederne som eksperter de kan spørre om råd.

Informantene uttrykte at tydelige grupperegler og etterlevelse av disse var med på å bedre tolkeopplevelsen i gruppen. Gruppereglene ble etablert i fellesskap mellom gruppedeltakerne, tolkene og gruppelederen i første gruppemøte. Disse inneholder blant annet å rekke opp hånden og vente på tur slik at det bare er en som snakker om gangen. Videre skal det snakkes i korte sekvenser, og være stille når tolkene tolker. Det er viktig at alle møter presis til gruppemøtene, og at pausene avsluttes til avtalt tid. Informantene var tydelig på at alle partene i gruppen måtte bidra til at reglene ble fulgt. Dette kan vise den systemteoretiske påvirkningen alle deltakere har på hverandre i gruppen som system. De

ulike systemene er en del av helheten og helheten er mer enn summen av delene (Bateson, 1972). Gruppedeltakerne, tolkene og gruppelederne påvirker hverandre i gruppen. Forskning viser at de ulike tolkebrukerne sine tolkebrugerferdigheter påvirker opplevelsen av å bruke tolk (Fylkesnes & Neteland, 2012; Kriz & Skivenes 2010a). Tolkebrugerferdighetene kan påvirke tolkene og deres mulighet til å gjennomføre tolkeoppdraget på en tilfredsstillende måte. Dette vil kunne påvirke gruppedeltakerens mulighet for å for en forståelse av det som blir formidlet. Dette viser den sirkulære forståelsen hvor alle deltakernes handlinger er knyttet til hverandre (Bateson, 1972). Dette er i motsetning til den lineære forståelsen, som viser til en årsak- virkning logikk (Schjødt & Egeland, 1993, s. 93).

Når alle deltakerne i gruppen etterlever gruppereglene ved å snakke i korte sekvenser, være stille når tolkene tolker, og å rekke opp hånden, kan det fremme muligheten for tolkene å følge tolkeprinsippet om at alt som sies skal tolkes. I tillegg blir gruppelederen også i stand til å øke sine tolkebrugerferdigheter. Tolkebrugerferdigheter beskrives som de evner og den kunnskapen tolkebrukerne må inneha for å øke samarbeidet med tolker (Jareg & Pettersen, 2006, s. 12). Forskning viser at tolkeopplevelsen er avhengig av tolkebrukere med gode tolkebrugerferdigheter, og at dyktige tolker alene ikke er nok (Fylkesnes & Neteland, 2012; Kriz & Skivenes, 2010a).

Heaps (2005) sin gruppeteori omhandler første del av arbeidsfasen utforskning og etablering for gruppedeltakerne. Når gruppelederen er aktiv i forhold til de etablerte gruppereglene vil det være med på å mobilisere gruppeprosessen. Dette vil bidra til at gruppedeltakerne kan bli kjent med hverandre som igjen gir et grunnlag for etableringen av en god gruppestruktur. Gruppelederne har her en viktig rolle som modell og må være seg bevisst denne rollen (Heap, 2005, s. 172).

Informantene formidlet gjennom intervjuene at de aktivt brukte kroppsspråket sitt i kommunikasjonen både overfor tolkene og gruppelederne. Informantene formidlet at de leste kroppsspråket til gruppelederne og brukte det inn i sin forståelse. De leste også kroppsspråket til de andre gruppedeltakerne. Konteksten de ulike deltakerne har for å forstå budskapet i kroppsspråket vil kunne påvirke hvordan den enkelte forstår meningen bak (Bateson, 1972). Forskningen til antropologen Edward T. Hall (1976) viser at det er store ulikheter mellom ulike språk og hvor viktig de nonverbale aspektene er for kommunikasjon.

Det vil si hvordan ansiktsuttrykk, fakter, gester og implisitte faktorer påvirker budskapet (Hall, 1976). Hall skilte mellom lav- og høykontekst språk. Lavkontekst språk var de språkene hvor det meste av budskapet kom frem gjennom verbal kommunikasjon. Dette gjelder for eksempel de germanske språkene, som norsk er en del av. Ansiktsuttrykkene er mer uttrykksløse og det brukes ikke mye kroppsspråk. Hall beskrev at kommunikasjonsteksten hadde liten innvirkning på meningsinnholdet. Høykontekst språk er motsetningen til dette og herunder hører spansk og arabisk. Det nonverbale vil i større grad skape innholdet i det som blir uttalt (Hall, 1976). Dette viser at det kan være store forskjeller mellom de ulike språkene som gruppedeltakerne representerer. Ryen (2002) viser til ulike betydninger av hva et nikk med hodet signaliserer. I Norge og mange andre land betyr dette «ja» eller at man er enig. I Hellas er betydningen «nei» (gjengitt fra Kvale & Brinkmann, 2009 s. 156). En tredje betydning av ordet «ja» er «jeg hører» (Eide & Eide, 2007, s. 83). Siden kroppsspråk er kulturelt bestemt kan en bevisstgjøring av dette være med å forebygge mistolkning (Hanssen, 2019, s. 46). Informantene formidler at de bruker eget kroppsspråk og at de tolker kroppsspråket til de andre deltakerne. Dette kan ses i lys av de ulike høy- og lavkontekstspråkene som møtes i gruppene, i tillegg til de ulike kulturelle kontekstene kroppsspråket kan bli forstått innenfor. En bevissthet fra gruppelederne rundt disse faktorene vil kunne gi en bedre kommunikasjonsopplevelse for gruppedeltakerne.

I denne studien har jeg ikke sett de ulike språkgruppene opp mot hverandre av hensyn til ivaretagelsen av informantenes konfidensialitet. Det ville vært interessant å undersøke dette aspektet nærmere.

Watzlawick et al., (1980) viser til at det er umulig å ikke kommunisere når vi er i et samspill med andre mennesker. Uansett hva vi gjør eller ikke gjør, kommuniserer vi. Vi blir forstått individuelt av de andre på bakgrunn av hva vi kommuniserer eller ikke kommuniserer både verbalt og nonverbalt. En måte å forstå dette på er at informantene formidler at kroppsspråket blir en viktig del av kommunikasjonen i gruppen. Ved å ha en større bevissthet rundt dette kan det forstås som at informantene ville kunne bidra til en bedre tolkeopplevelse.

Informantenes beskrivelse av kroppsspråkets betydning for kommunikasjonen i gruppen støttes av Røkenes (1995). Røkenes (1995) formidler at tolken har som hovedoppgave å

finne en funksjonell rolle som et kommunikasjonsbindeledd mellom klient og behandler i psykologisk arbeid. Tolken skal formidle de ulike avsendernes meninger. Tolken skal formidle hvordan partene forstår verden ved å være en kulturformidler. Dette gjør at tolken må ha innsikt i konteksten meningene hører til i. Tolken kan derfor ikke oversette ord for ord på en bokstavelig måte. Tolken må formidle på en meningsskapende måte for mottakeren, det vil si at budskapet må plasseres innenfor forståelseshorisonten til mottakeren (Røkenes, 1995, s. 730). For å oppnå god kvalitet på kommunikasjonen slik den er beskrevet av Røkenes og Hanssen (2012), er den nonverbale kommunikasjonen også viktig. Annen forskning viser også til at nonverbale tegn og koder i kommunikasjon på tvers av ulike kulturer er avgjørende for en riktig meningsformidling. Tegn og koder kan ha en helt annen betydning i Norge enn i andre kulturer (Berg 2011; Eriksen & Sajjad 2020; Fife 2002; Røkenes & Hansen 2012). Hanssen (2019) argumenterer for at kroppsspråk ofte gir et sannere uttrykk for følelser og tanker enn den direkte verbale (Hanssen, 2019, s. 45-52). Det kan være enda et argument for viktigheten av å være bevisst på kroppsspråket i møte med minoritetsforeldre.

5.4 Implikasjoner for praksis

Ett bidrag fra denne masterstudien er å understreke viktigheten av å bruke tolk selv om gruppedeltakerne behersker norsk til dagligtale. Videre vil det kunne være med på å gi et innblikk i hvordan minoritetsforeldre opplever å bruke tolk i grupper. I tillegg kan studien være et bidrag i systemisk praksis for hvordan gruppelederne kan forholde seg og ta hensyn i planleggingsfasen og underveis i de enkelte gruppesamlingene. Dette gjelder for eksempel tilrettelegging fra gruppelederne når det ikke er mulig å dele opp gruppene i hver språkgruppe. Det vil også utgjøre et bidrag dersom denne studien kan vise til viktigheten av å sette fokus på tolkebrugerferdigheter underveis i et utdanningsforløp for familieterapeuter eller hos andre som arbeider innenfor sosialfeltet. Gruppeledernes oppmerksomhet på kroppsspråk i kommunikasjon, samt hvordan de kan tilrettelegge med gode grupperegler er også elementer som kan tas med videre i praksis. Opplæring av tolker i gruppeprogrammet med den hensikt å oppnå en felles forståelse av de ulike faglige begrepene som benyttes, vil også være nyttig.

5.5 Implikasjoner for videre forskning

Min studie søker å finne erfaringene til minoritetsforeldre om hvordan de opplever å bruke tolk i gruppeterapi. Et forslag til videre forskning vil være å undersøke tolkenes opplevelser av å tolke i grupper, både alene og sammen med tolker fra språkgrupper. Det kan tenkes å være fordelaktig for det systemiske fagfeltet å få innsikt i tolkenes erfaring av hva som bidrar til opprettholdelse av de yrkesetiske retningslinjene tolkene jobber etter. Det vil også være relevant å undersøke gruppeledernes opplevelse med å bruke tolk i et gruppeforløp. Mer kunnskap om temaet vil kunne bedre tilretteleggingen av ulike gruppetilbud for minoritetsforeldre, og dette vil kunne være med å sikre forsvarlige tjenester til barna og familiene.

5.6 Mulige svakheter med studien

Denne studien bygger på intervjuer av fire informanter. Samtlige benytter tolk også i andre tjenester i Bergen Kommune. Alle tjenester i Bergen Kommune bestiller tolker fra den kommunale tolketjenesten. Det vil si at informantene møter tolkene som tolker i DUÅ-gruppen også i andre sammenhenger. I tillegg kan de også møte dem på sosiale arenaer. Det kan tenkes at det er vanskelig å gi negativ tilbakemelding på tolkingen i DUÅ-gruppen. Dette selv om jeg har formidlet at de vil bli anonymisert i oppgaven. Konteksten var et barnevernstiltak der jeg selv er med som en del av mitt daglige arbeid. Det kan derfor være vanskelig for foreldrene å snakke fritt og åpent og dette måtte jeg ta hensyn til. Dette til tross for mine forsikringer om at det ikke ville få noen konsekvenser for dem å delta. Det kan tenkes at informantene kommer fra kulturer der korrupsjon er utbredt og der tilliten til det offentlige systemet er lavt. Historiene de formidler vil derfor kunne være påvirket av en skepsis til det offentlige systemet i Norge.

En svakhet i dette studiet er at antall informanter kan være for lavt til å kunne gi et fylldig og inngående svar på problemstillingen og forskningsspørsmålene. Det kan tenkes at jeg ikke nådde et metningspunkt og at flere informanter ville bidratt til ytterligere forståelse av erfaringene med å bruke tolk i gruppen (Thagaard, 2013, s. 65). Utvalget på fire informanter er ikke nødvendigvis representativt for alle minoritetsforeldre som har deltatt i gruppeterapi

hvor det blir brukt tolk. Studiet kan likevel ha bidratt til å gi et dypere innblikk i informantenes erfaringer.

Jeg valgte av etiske hensyn ikke å benytte tolk under intervjuene. Dette kan ha ført til misforståelser. Under intervjuene valgte jeg å oppsummere det informantene sa for å sikre at jeg hadde forstått dem rett. Selv om informantene bekreftet mine oppsummeringer må jeg ta med i vurderingen at det kan ha oppstått misforståelser. Språklige misforståelser kan ha ført til at informantene kan ha bekreftet at jeg forsto rett, uten at jeg gjorde det.

Valget med å ikke bruke tolk kan også ha bidratt til at informantene ikke fikk mulighet til å utdype sine erfaringer. Jeg forsøkte derfor å stille oppfølgingsspørsmål om de erfaringene informantene kom med under intervjuene nettopp for å sikre at de fikk anledning til å fortelle mer om sine erfaringer. Manglende ordforråd kan likevel ha hindret dem i å utdype.

En annen mulig svakhet ved min studie kan være at jeg har tatt min forforståelse og mine sannheter for gitt. Dette kan ha ført til at jeg ikke har gitt stor nok plass for selvrefleksjon. Jeg kan ha stilt spørsmål utfra min forforståelse og mine punkteringer. Dette kan ha påvirket mine tolkninger og analyser. Jeg har forsøkt å ha et bevisst forhold dette ved å reflektere over de ulike prosessene underveis i prosjektet mitt. Jeg har forsøkt å være transparent underveis i analyseprosessen og redegjøre for valg som ble tatt.

Å gjennomføre forskning på egen arbeidsplass, og mine erfaringer som DUÅ gruppeleder, kan ha vært forstyrrende og påvirket meg under tolkingen og analysen av datamaterialet. Som forsker på egen arbeidsplass kan jeg ha møtt en del selvfølgeligheter som jeg derfor har tatt for gitt og ikke har undersøkt videre. Jeg kan også ha lagt til meninger ut fra min bakgrunn som DUÅ gruppeleder. Dette vil være forskjellig fra forskere som ikke har like stor erfaring fra feltet og arbeidsplassen, og som derfor vil kunne gå inn med større grad av åpenhet og nysgjerrighet (Thagaard, 2013).

Jeg gjennomførte et tverrkulturelt semistrukturert intervju. Keats (2000) viser til viktige faktorer som kan være avgjørende for å lykkes med et tverrkulturelt intervju. Her vises det til flere faktorer som jeg tok hensyn til underveis, men i to av intervjuene var det en faktor som ikke kunne etterleves. Denne faktoren omhandlet kjønnet på intervjueren. Det vises til at det er best at intervjuer og informant er av motsatt kjønn (Keats, 2000). Dette kunne ikke tas

hensyn til siden jeg var alene om å gjennomføre intervjuene. I to av intervjuene var det derfor en kvinne som intervjuet en kvinne. Det å ikke kunne ta hensyn til denne faktoren kan være en mulig svakhet ved gjennomføringen av intervjuene.

Til slutt vil jeg nevne at Thagaard (2013, s. 181) fremmer en generell kritikk mot tematisk analyse, og peker på at helheten i intervjuet kan forsvinne ved å analysere tematisk. De ulike temaene blir løsrevet og kan miste sin sammenheng. Dette kan være en svakhet med studien min. For å sikre helhetlig forståelse av intervjumaterialet valgte jeg derfor å analysere sammenhengen mellom temaene som jeg fant (Thagaard, 2013, s. 181).

6 Avsluttende kommentarer

Jeg vil i dette kapittelet gi en kort oppsummering av studiens temaer og komme med noen avsluttende kommentarer og refleksjoner jeg har hatt i prosessen med denne oppgaven.

Jeg har undersøkt minoritetsforeldres opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapi. Dette er muliggjort ved å intervju fire minoritetsforeldre som har deltatt i gruppeterapi ved bruk av DUÅ som et hjelpetiltak fra barnevernstjenesten. Her blir tolk benyttet for de ulike språkgruppene. Som nevnt tidligere har studien hatt følgende problemstilling som utgangspunkt:

Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk?

Ut fra problemstillingen har jeg søkt å finne svar på følgende forskningsspørsmål. (1) Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi? (2) Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

Tre temaer i studien kom frem etter den tematiske analysen. Det første temaet viser at de fire informantene hadde en opplevelse av at bruk av tolk var viktig. Bruk av tolk bidro til økt forståelse og gav muligheter for å formidle egne ideer og refleksjoner i gruppen. Imidlertid ble det formidlet at tolkens språkferdigheter er en faktor som påvirker tolkeopplevelsen. Videre ble tryggheten for at tolkene overholdt taushetsplikten sett på som en faktor som åpnet for å dele utfordringer og erfaringer i gruppen. Heap (2005) sin gruppeterori viser til viktigheten med at gruppedeltakerne kommer i posisjon til å dele tanker og erfaringer som igjen kan bidra til endringer for dem selv og de andre gruppedeltakerne.

I studiens første forskningsspørsmål om tolkingens påvirkning på kommunikasjonen fremkom det at en utfordring synes å være tidsbruken. Tidsbruken kan det føre til frustrasjon blant gruppedeltakerne når de opplever at fokus tas bort fra det som er viktig og relevant for dem i gruppeforløpet. Det fremkom også at det opplevdes som utfordrende med flere tolker i rommet som tolket på ulike språk. Dette gav forstyrrelser og det kunne oppstå misforståelser. Til tross for at tolking både tok tid og kunne forstyrre med flere språk, viste informantene til at tolkingen gav tid for refleksjoner. Dette skjedde når det ikke ble

tolket på deres eget språk. Pausen skapte rom for dem til å reflektere over hva som var blitt sagt. Denne indre dialogen skaper ifølge Andersen (2005) en mulighet til å reflektere over hvordan de forstår det som blir formidlet og hvordan de ønsker å respondere på dette. Den indre dialogen kan føre til utvikling av nye perspektiver på de ulike erfaringene og opplevelsene som blir delt i gruppen. Samtidig kan det nye perspektivet ivareta den enkelte gruppedeltakers integritet (Andersen, 2005).

I studiens andre forskningsspørsmål om hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser, formidler informantene ulike erfaringer. Alle pekte imidlertid på at gruppelederne med fordel kunne organisere gruppene slik at det kun var en språkgruppe i hver gruppe. Erfaringen tilsa at det ville kunne bidra til økt konsentrasjon. I tillegg ville dette være med på å hindre misforståelser. Informantene formidlet videre at aktiv bruk av etablerte grupperegler bidro til gode tolkeopplevelser. Aktiv bruk av grupperegler omhandlet et gjensidig bidrag fra både gruppedeltakerne selv, tolkene og gruppelederne. En siste opplevelse informantene gav uttrykk for var bruk og oppfattelse av kroppsspråk. Kroppsspråket var en viktig del av kommunikasjonen i gruppen for informantene. Det å være bevisst bruken av kroppsspråk var med på å fasilitere gode tolkeopplevelser.

Sett i lys av det demokratiske prinsippet om at enkeltindivider har rett til å bli hørt og motta informasjon for å forebygge maktbruk fra samfunnets institusjoner, synes studien å vise viktigheten av å bruke tolk. Dette gjelder også selv om tjenestemottaker behersker norsk til dagligtale. Tolkningen bidrar til mulighet for å skape de ønskede endringene som informantene i studien har satt som mål i samarbeid med barneverntjenesten, og gir dem makt over egen situasjon. Tolkning er også med på å bidra til likeverd mellom de ulike tjenestemottakerne i samfunnets institusjoner.

Som et resultat av prosessene som har vært nødvendig for å gjennomføre dette studiet, har jeg i større grad undret meg over mine gitte sannheter. Jeg er blitt mer bevisst det å utforske mine egne diskurser og indre dialoger. En annen oppdagelse er at jeg oftere er i stand til å gå forbi min egen forforståelse. Det har oppstått en større bevissthet for hvordan jeg som tolkebruker bidrar inn i de tolkemediterte samtalene og mitt ansvar for å legge til rette for gode tolkeopplevelser, også i individuelle samtaler.

Litteraturliste

- Andersen, T. (2005). *Reflekterende prosesser* (7.oplag). Dansk psykologisk forlag.
- Apeland, A.E. (1992). Simultan- eller samtidig tolking. I *Talerøret*, organ for Norsk tolkeforbund nr.3, 1992, s. 3-6.
- Bakhtin, M. (1984). *The Dialogical Imagination*. University of Texas Press.
- Barnevernloven (1992). Lov om barneverntjenester av 17.juli 1992 nr.100. Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. Paladin.
- Berg, B. (2011). Lost in translation? Om kulturell brobygging og bruk av tolk som kommunikasjons hjelpemiddel. I: B. Berg og T. A. Ask (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. Universitetsforlaget.
- Berg, B. & Söderström, S. (2012). Bruk av tolk i vanskelige kommunikasjonssituasjoner. I B. Berg (Red.). *Innvandring og funksjonshemming* (s. 190-208). Universitetsforlaget.
- Berg, B., Haugen, G. M, Elvegård, K. & Kermit, P. (red). (2018). *Marginalitet, sårbarhet, mestrings. Metodiske utfordringer i praksisnær forskning*. Universitetsforlaget.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G.M.D., Garvik, M & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreteres møter med barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning.
- Bjerga, I. (2018). *Minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi som barneverntiltak*. [Masteroppgave, VID vitenskapelige høyskole]. Brage. <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/2569461>
- Bjørndal, A. & Hofoss, D. (2015). *Statistikk for helse og sosialfagene*. (2. utg.). Gyldendal Norske Forlag AS.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77-101.

- Chand, A. og Thoburn, J. (2005). Research Review: Child and family support services with minority ethnic families: what can we learn from research? *Child and Family Social Work (10)*, 169-178.
- Christiansen, Ø., Bakketeig, E., Skilbred, D. Madsen, C., Havnen, K. J. S., Aarland, K & Backe-Hansen, E. (2015). *Forskningkunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. Uni Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge.
- Dragset, S. & Ellingen, S. (2011). *Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju*.
<https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027>
- Eide, T. og Eide, H. (2004). *Kommunikasjon i praksis. Relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid* (1.utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Eriksen, T.H. (2001). Det multietniske samfunn. I T. H. Eriksen (Red.), *Flerkulturell forståelse* (2. utg., s. 9-21). Universitetsforlaget.
- Eriksen, T.H. og Sajjad, T.A., (2020). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge* (7.utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Fife, A. (2002). *Tverrkulturell kommunikasjon*. Yrkeslitteratur AS.
- Forskningsetiske komiteer. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humanoria, juss og teologi* (4.utg.). Forskningsetiske komiteer.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. Travistock Publications Limited.
- Foucault, M., Faubion, J.D. (edited by). (2001). *Essential works of Foucault 1954-1984. Volume3*. Penguin Books Ltd.
- Forskrift om statsautoriserte tolker. (1997). *Forskrift om bevilgning som statsautorisert tolk og tolkeprøven*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-06-06-571>
- Fylkesnes, M.K. & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(4), 221–235.

- Fylkesnes, M.K., Iversen, A.C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet - En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 2, 81–96.
- Gergen, K. (2015). *An invitation to social Construction*. Sage Publication Ltd.
- Hall, E.T. (1976). *Beyond Culture*. Doubleday.
- Hanssen, I. (2019). *Helsearbeid i et flerkulturelt samfunn* (4.utg). Gyldendal.
- Heap, K. (2005). *Gruppet metode for sosial- og helsearbeid* (5.utg.). Gyldendal akademiske Forlag AS.
- Helsedirektoratet. (2011). *Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenester*. <https://www.helsedirektoratet.no>
- Hoffmann, L. (1987). *Beyond power and control: toward a «secondorder» family system therapy*. *Family Systems Medicine*, 3(4), 381–396. <https://doi.org/10.1037/h0089674>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2020). Om Nasjonalt tolkeregister. <https://www.imdi.no/tolk/nasjonalt-tolkeregister/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008). Bruk av tolk i barnevernet. IMDi-rapport 52008. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <http://www.imdi.no>
- Jareg, K. & Pettersen, Z. (2006). *Tolk og tolkebruker – to sider av samme sak*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Jensen, P. & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonelle praksis*. Gyldendal akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2006). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Abstrakt Forlag.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, V. (2012). *Lærebok i familieterapi*. Universitetsforlaget.

- Keats, D.M. (2000). *Interviewing – A practical guide for students and professionals*. Open University Press.
- Kjelaas, I. & Eide, K. (2015). Barnets stemme i tolkemediterte stemme. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, (2), 109-122.
- Kriz, K. & Skivenes, M. (2010a). Lost in translation: How Child Welfare Workers in Norway and England Experience Language Difficulties when Working with Minority Ethnic Families. *British Journal of Social Work*, 1-15. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp036>
- Kriz, K. & Skivenes, M. (2010b). We have very different positions on some issues: how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families. *European Journal of Social Work*, 3-18. <https://doi/full/10.1080/13691450903135626>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lie, A.C. (2020). *Hvordan opplever terapeuten samtaler med foreldre i et barneverntiltak når den må foregå med bruk av tolk?* [Masteroppgave, Vid vitenskapelige høyskole]. Brage. <https://vid.brage.unit.no/vidxmlui/browse?value=Lie,%20Anja%20Carlsen&type=autho>
- Lorås, L. & Tyskø, E.H.D. (2019). Hvordan påvirker familieterapeuters profesjonelle liv deres private relasjoner? I L. Lorås & O. Ness (Red). *Håndbok i familieterapi*. Fagbokforlaget. (1. utg., s. 71-77).
- Lundby, G. (1998). *Historier og terapi. Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av historier*. Tano og Aschehoug.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning: En innføring* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Magelssen, R. (2008). *Kultursensitivitet – Om å finne likhetene i forskjellene* (2.utg.). Akribe AS.

- Nilsen, A.B. (2011). Tolkemediterte samtaler- makt og avmakt i offentlig sektor. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 46(1), 62-74.
- Nordanger, D.Ø & Braarud, H.C. (2014). Regulering som nøkkelbegrep og toleransevinduet som modell i ny traumepsykologi. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 51(7), 530-536.
- NOU 2014:8. (2014). *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2014-8/id2001246/>
- Pote, H., Stratton, P., Cottrell, D., Boston, P., Shapiro, D. & Hanks, H. (2000). *Systemic Family Therapy Manual Therapist Adherence Protocok Traning Edition*. University of Leeds.
- Olsen, B.C.R. (2011). Språklige og kulturelle barrierer i møte mellom helsearbeidere og kvinner med minoritetsbakgrunn. I B. P. Bø. (red). *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser* (1. utg., s. 115-138). Abstrakt forlag AS.
- Paulsen, V., Thorshaug, K. & Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet. Kunnskapsstatus*. NTNU Samfunnsforskning AS.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvalitativ metode* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Rugkåsa, M. (2008). Majoriteter som premissleverandør i «flerkulturelt» arbeid. I M. A. Otterstad. (red). *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold – fra utsikt til innsikt*. (s.78-93). Universitetsforlaget.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv. Sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Røkenes, O. H. (1995). «Bruk av tolk i psykologisk arbeid med flykninger og fremmede språklige». I: *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 32, 727-735.
- Røkenes, O.H. og Hanssen, P.H. (2012). *Bære eller bryte. Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.

- Schjødt, B. & Egeland, T. H. (1993). *Fra systemteori til familieterapi*. Tano
- Seikkula, J. (2012). *Åpne samtaler* (2.utg.). Universitetsforlaget
- Selvini, M. (1978). *Paradox and Counter paradox: A new model in Therapy of the Family Transaction*. Jason Aronson.
- Slettebø, T. (2008). *Foreldrenes medbestemmelse i barnevernet* [Doctoral Dissertation, NTNU]. Brage. <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/99093>
- Skutnabb-Kangas, T. (1986). *Minoritet, språk och rasism*. Liber
- Skaaden, H. (2013). *Den topartiske tolken. Lærebok i tolking*. Universitetsforlaget.
- Snævarr, S. (2017). *Vitenskapsfilosofi for humaniora. En kritisk innføring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Statistisk sentralbyrå, (2017). Hentet 14.5.2021 fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/fleire-meldingar-til-barnevernet>
- Stokke, O. & Olsen, T. (2018). Somaliske foreldre er livredde for det norske barnevernet. Det utnytter barnet til å få frie tøyler. *Aftenposten*. Hentet 05.04.21 fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/A2dalE/somaliske-foreldre-er-livredde-for-det-norske-barnevernet-det-utnytte>
- Sørheim, T. A. (2000). *Innvandrere med funksjonshemming- de første årene*. Gyldendal Akademiske.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Trost, J. (2005). *Kvalitative intervjuer* (3. oppl.). Studentlitteratur.
- Utlendingsdirektoratet. (2008a). *Minoritetsperspektiv i offentlige tjenester- tverrkulturell kompetanse. En utfordring for alle offentlige tjenester*. <https://docplayer.me/334013-Minoritetsperspektiv-i-offentlige-tjenester-tverrkulturell-kompetanse.html>

- Utlendingsdirektoratet. (2008b). *Veiledning i bruk av tolk og språkassistent i asylmottak*.
<https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2008-002/udi-2008-002v1/>
- Ulleberg, I. (2004). *Kommunikasjon og veiledning* (3.oppl.). Universitetsforlaget.
- Ulleberg, I. & Jensen, P. (2017). *Systemisk veiledning i profesjonell praksis*. Fagbokforlaget.
- Watzlawick, P., Weakland, J. & Fisch, R. (1980). *Forandring. Prinsipper for hvordan problemer oppstår og hvordan de løses*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Webster-Stratton, C. (2007). *De utrolige årene* (2.utg.). Gyldendal Akademisk.
- Webster-Stratton, C. (2009). Affirming diversity: Multi-cultural collaboration to deliver the incredible years parent programs. *International Journal and Child Health and Human Development*, Volume 2, Issue 1. pp. 17-32. Nova Science Publishers, Inc.
- Ølgaard, B. (2004). *Kommunikasjon og økomentale systemer – en introduksjon til Gregory Batesons forfatterskap* (3.reviderte udg.). Akademisk forlag.
- Øvrig, K (2007). *Tolken som redskap eller kulturinformant? En samhandling av tolkede klientsamtaler i sosialtjenesten* [Doktoravhandling, Universitetet i Tromsø]. Munin.
<https://hdl.handle.net/10037/1229>
- Aadnesen, B.N. (2012). *Jeg kan ikke være den afrikanske mammaen i Norge. Men de må også skjønne at min bakgrunn er en del av meg* [Doktoravhandling, NTNU]. Open.
<https://hdl.handle.net/11250/267858>

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet:

Minoritetsforeldres opplevelse av å bruke tolk i gruppeterapi?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innsikt i hvordan det oppleves å bruke tolk i gruppeterapi, for å bidra til å tilrettelegge tolkeopplevelsen. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er et masterprosjekt som handler om minoritetsforeldre som har deltatt i De Utrolige Årene (DUÅ) ved BFH der det benyttes tolk i gruppen. Prosjektet er et kvalitativt forskningsprosjekt og det skal benyttes intervju som metode.

Bakgrunnen for forskningsprosjektet er at det i dag finnes lite dokumentasjon om hvordan foreldre opplever å bruke tolk i en barnevernkontekst. Derfor er det interessant å vite mer om hvordan foreldre opplever å bruke tolk i DUÅ gruppen. Vi ønsker å få vite dine erfaringer og hva du opplever som hjelpsomt når det gjelder å bruke tolk. Hva du opplever som utfordrende med å bruke tolk i gruppen. Videre ønsker vi å vite hva du opplever at gruppelederne kan bidra med for å gjøre tolkeopplevelsen så god som mulig.

Problemstillingen er: «*Hvordan opplever minoritetsforeldre som har gruppeterapi som barnevernstiltak, å bruke tolk i gruppen?*»

Det er to forskningsspørsmål som skal analyseres utover problemstillingen:

Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi?

Hva mener gruppedeltakerne at gruppelederne kan gjøre for å legge til rette for bedring av tolkeopplevelsen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

VID vitenskapelige høyskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Det er ønskelig å intervju 4-5 foreldre som har deltatt i DUÅ minoritetsgruppe som bruker tolk ved Barne- og familiehjelpen og derfor får du spørsmål om å delta. Deltakerne fra kurset vil få spørsmål om å delta derfor tar vi kontakt med deg.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du vil bli intervjuet om de overnevnte temaene. Intervjuet vil vare i ca. 60 minutter og det vil bli benyttet båndopptaker under intervjuet. Dette for at intervjuet skal transkriberes for de skal analyseres.

Det er frivillig å delta.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personlige opplysninger vil da bli slettet. Et vil ikke ha noen negativ konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du ikke ønsker å delta eller senere velger å trekke deg vil det ikke påvirke relasjonen din til veileder eller den videre oppfølgingen ved Barne- og familiehjelpen.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger?

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skriver. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Veileder og student vil ha tilgang til intervjuet. Intervjuet vil ikke inneholde navn som kan identifisere deg. Intervjuet vil bli lagret i en låsbar skuff som bare studenten har tilgang til. Underveis i skriveprosessen av masteroppgaven vil oppgaven bli lagret på en sikker sone. I publikasjonen av masteroppgaven vil du bli anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.12.2021. Intervjuene vil da bli slettet.

Dine rettigheter:

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg og få utlevert en kopi av opplysningene.
- Å få rettet personopplysninger om deg.
- Å få slettet personopplysninger om deg.
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID Vitenskapelige høyskole har NSD- Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter. Ta kontakt med: VID vitenskapelige høyskole ved Imrane Singh på e-post: im.ramadani@gmail.com eller vårt personvernombud: Halvor De Flon på e-post: halvor.deflon@vid.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: -NSD- Norsk senter for forskningsdata AS på e-post personverntjenester@nsd.no eller på telefon 555 28 117.

Med vennlig hilsen

Sylvia Gravdal (student)

Imrane Singh (forsker/veileder)

Vedlegg 2

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om masterprosjektet:

«Hvordan opplever minoritetsforeldre som har gruppeterapi som barnevernstiltak, å bruke tolk i gruppe?»

Jeg samtykker med dette å delta i prosjektet. Jeg samtykker i at uttalelser fra intervjuene kan refereres (siteres) i den nevnte masteroppgaven og i eventuelle artikler og presentasjoner i forbindelse med prosjektet.

Jeg gir også tillatelse til at prosjektets veiledere, som også er underlagt taushetsplikt, kan få lese materialet.

Selv om jeg har bekreftet at jeg vil delta i prosjektet, kan jeg på ethvert tidspunkt trekke meg uten begrunnelse og også be om innsamlede data slettes.

Sted:

Dato:

Underskrift:

Vedlegg 3

Intervjuguide

Problemstilling: Hva er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi med tolk?

Forskningsspørsmål:

1. Hvordan opplever foreldrene at bruk av tolk påvirker kommunikasjonen under gruppeterapi?
2. Hvilke erfaringer har foreldrene med hva som kan bidra til gode tolkeopplevelser?

Tema: Bruk av tolk:

1. Fortell om en gang i gruppen hvor du opplevde at tolkingen fungerte veldig bra.
2. Hva var det som gjorde at dette fungerte bra?
3. Hvorfor tror du at det er akkurat denne episoden du husker?
4. Fortell om en gang i gruppen hvor du opplevde at tolkingen fungerte dårlig.
5. Hva var det som gjorde at dette fungerte dårlig?
6. Hvorfor tror du at det er akkurat denne episoden du husker?

Tema: Gruppeledere:

7. Fortell om en gang hvor gruppelederne la godt til rette for tolkingen.
8. Hva opplever du at gruppelederne gjør som fremmer tolkeopplevelsen utenom denne gangen du nå fortalte om.
9. Fortell om en episode hvor gruppelederne hemmet tolkingen.
10. Hva opplever du at gruppelederne gjør som hemmer tolkeopplevelsen utenom denne gangen du nå fortalte om.
11. Hva er dine tanker om hva gruppelederen kan gjøre for å skape gode tolkeopplevelser?

Tema: Tolk/tolking:

12. Hvordan oppleves det å bruke tolk? Du kan godt norsk, er det fremdeles ok?
13. Hva er din opplevelse av at det er flere tolker i ulike språkgrupper inne i gruppen?
14. Når opplever du at tolking er en fordel for deg i din læring i gruppen?
15. Når opplever du at tolking er en ulempe for deg i din læring i gruppen?
16. Hva er dine tanker om hva gruppelederen og tolkene kan gjøre for å legge til rette for gode tolkeopplevelser?

Tema: Din opplevelse

17. Hvordan opplever du at du bruker kroppsspråket i gruppen?
18. Hvordan opplever du din relasjon til tolken påvirker tolkingen? Har dere samme kulturelle bakgrunn? Dialekt? Kjønn? Påvirker dette på noen måter?
19. Hvordan opplever du at norsk kultur blir tolket?
20. Hvordan hadde en perfekt tolking sett ut?

Har du noen andre kommentarer? Er det noe annet du ønsker jeg skulle spurt deg om?

Vedlegg 4

Transkripsjon av intervju D. 28.06.20

I: Informant F: Forsker

F: Da er neste tema vi skal snakke om, gruppelederne. Hva opplevde du at gruppelederne gjorde som fikk tolkingen i gruppen til å flyte?

I: Ja de gjør veldig smart i gruppen, veldig god. De er veldig dedikert, og de er veldig gode. De er veldig interessert i dette fagfeltet. Ehh de gjør sitt beste og de strever også. De sikrer at vi får ideene og de tar også tilbakemelding fra oss. Og lar oss snakke om våre eksempler og virkeligheten vi har sett. De gir også beskrivelser som er veldig gode ideer. Du tar disse ideene og teoriene og praktiserer dem hjemme. Dette er veldig interessant, og jeg liker det veldig godt. De vil heller ikke forstyrre så de snakker ferdig om en ide før de går videre til neste. Så de gir meg ikke noen forstyrrende ideer mellom hver ide og de gir komplette ideer og disse blir oversatt, de får tolken til å oversette. Så kommer de til neste nivå. Så jeg synes det er en god metode for gode relasjoner eller forståelse mellom tolken og oss.

M: Bare for å sikre at jeg forstår deg. Først har de en ide eller et eksempel og de snakker ferdig om denne ideen, deretter tolkes det og så til neste nivå av eksemplet?

I: Ja, etter hverandre.

M: Mmm tenker du at det er noe annet de gjør som er lurt for flyten i tolkingen?

I: Nei, jeg så ikke noe negativt eller ting de gjorde. Det var bare gode ting ja.

M: Er det noe de gjorde som ikke var til hjelp? At de gjør noe som gjorde at flyten ikke fungerte?

I: Nei, nei. Jeg så ingen dårlig eller feil ting som forstyrret flyten.

Vedlegg 5

Meldeskjema NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvordan opplever minoritetsforeldre som har gruppeterapi som barnevernstiltak, å bruke tolk i gruppen?

Referansenummer 182772

Registrert 04.05.2020 av Sylvia Gravdal - sylviagravdal@hotmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for sosialfag/
Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat) Siv Merete Myra,
siv.merete.myra@vid.no, tlf: 22451925

Type prosjekt Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student Sylvia Gravdal, sylvia.gravdal@gmail.com, tlf: 97617557

Prosjektperiode 20.04.2020 - 31.12.2021

Status 11.05.2020 - Vurdert

Vurdering (1) 11.05.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 11.05.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD:

Simon Gogl

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)